

College van Gedeputeerde Staten
Concept statenvoorstel

DATUM	11/11-11-2021	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	SLO	COMMISSIE	Omgevingsvisie
STELLER	C. Raijmaekers en H. Kentie	TELEFOONNUMMER	06-31979630
DOCUMENTNUMMER	8237E489	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen

Onderwerp : Werkwijze programma's en projectbesluiten

Bijlage(n):
1. Nadere toelichting werkwijze programma's voor de fysieke leefomgeving
2. Nadere toelichting overzicht van programma's
3. Nadere toelichting werkwijze projectbesluiten
4. Reactie op mondelinge en schriftelijk inbreng Statenfracties

Aan Provinciale Staten,

Gevraagd besluit

Provinciale Staten besluiten:

1. de werkwijze voor programma's zoals opgenomen in schema 1, met bijbehorende toelichting, vast te stellen.
2. het overzicht van programma's zoals opgenomen in tabel 1 vast te stellen als startpunt voor toepassing van de werkwijze voor programma's.
3. kennis te nemen van het overzicht van huidige nadere kaderstelling door PS zoals opgenomen in tabel 2.
4. de werkwijze voor projectbesluiten zoals opgenomen in schema 2, met bijbehorende toelichting, vast te stellen.
5. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven om een jaar na dit besluit in nauwe samenwerking met PS een evaluatie voor de werkwijze voor programma's uit te voeren en, indien deze evaluatie daar aanleiding toe geeft, na consultatie van PS, een statenvoorstel voor wijziging van de werkwijze voor te bereiden.
6. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven na vaststelling van het eerste projectbesluit de werkwijze voor projectbesluiten te evalueren.

Inleiding

Aanleiding

De Omgevingswet, die naar verwachting per 1 juli 2022 in werking zal treden, kent verschillende kerninstrumenten. Recent hebben uw Staten de Omgevingsvisie vastgesteld. De eerste Omgevingsverordening met werking onder de Omgevingswet is in procedure. Beide zijn provinciale kerninstrumenten. Andere provinciale kerninstrumenten zijn het programma en het projectbesluit. Voor deze instrumenten betekent de komst van de Omgevingswet een verandering van werkwijze ten opzichte van wat binnen de provincie Utrecht nu gewoon is. We willen hiervoor komen tot een goed werkbaar implementatie van de Omgevingswet. Het gaat om:

- uniforme werkwijze met consistentere onderscheid tussen kaderstelling en uitvoering;
- borging democratische verhoudingen en de kaderstellende en controlerende rol van uw Staten;
- grote opgaven op een slagvaardig manier het hoofd kunnen bieden;
- samenhang van geheel aan programma's verbeteren;
- goed benutten van inspraak, monitoring en dso (omgevingsdocumenten in samenhang en eenvoudig vindbaar).

Dit zorgt voor inzicht, overzicht en voorspelbaarheid. Hiervoor ligt een voorstel voor.

Met programma's kan de provincie beleid en maatregelen opstellen om de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving zoals opgenomen in de Omgevingsvisie te bereiken. Het programma is onder de Omgevingswet een verzamelnaam voor beleidsdocumenten, plannen, agenda's e.d. Veel documenten die de provincie beschikbaar heeft, kunnen dus een programma zijn of worden, al dan niet na actualisatie. Het begrip 'programma' hiervoor gebruiken is dan ook niet een helemaal gelukkige keuze, maar het is wel de term die de wetgever hiervoor heeft bedacht en dus een term die we als provincie vanaf nu ook zullen hanteren. Belangrijke veranderingen met de komst van de Omgevingswet zijn dat participatie belangrijker wordt, dat een procedure met zienswijzen van toepassing kan zijn, dat programma's ook digitaal beschikbaar kunnen worden gesteld, dat monitoring een grotere rol krijgt en dat de vaststellingsbevoegdheid van het programma bij GS komt te liggen. Over de onderwerpen participatie en monitoring wordt u via andere trajecten nader geïnformeerd.

Het projectbesluit is een instrument voor het mogelijk maken van vaak complexe projecten met een publiek belang. Voorbeelden zijn de aanleg of uitbreiding van een provinciale weg of de versterking van een waterkering. Het projectbesluit komt in de plaats van het huidige provinciale inpassingsplan. Het planvormingsproces van dit instrument is meer geformaliseerd. Zo maakt participatie een wezenlijk onderdeel uit van dit proces en kan op meerdere momenten een zienswijzenprocedure van toepassing zijn. Daarnaast komt de vaststellingsbevoegdheid van het projectbesluit bij GS te liggen.

Voorgeschiedenis

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening hebben wij met uw Staten regelmatig ook over de programma's gesproken, als derde deel van het samenhangende pakket van visie-verordening-programma's. Dit heeft er in geresulteerd dat uw Staten tijdens de Statenvergadering van 10 maart 2021, bij vaststelling van de Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening, motie 27, 'Motie Positie PS', hebben aanvaard, waarin u ons verzoekt uw Staten op een bij de programma's passende wijze in staat te stellen inbreng te leveren op programma's onder de Omgevingsvisie. Uw Staten hebben daarbij verzocht om in gezamenlijkheid te bespreken en vast te stellen op welke wijze uw Staten worden betrokken zodat u uw kaderstellende en controlerende rol binnen de kaders van de Omgevingswet optimaal in kunt vullen. Dit statenvoorstel dient ter uitvoering van deze motie. Bij de bespreking van de RES'en 1.0 in de Statencommissie MME is hier het onderwerp Projectbesluit aan toegevoegd.

Belang

De komst van de Omgevingswet vraagt om een verandering in werkwijze voor diverse Omgevingsdocumenten. De programma's en projectbesluiten zijn de omgevingsdocumenten waar de procedurele veranderingen groot zijn. Daarom is het van belang goede afspraken over de werkwijze te maken, zodat deze eenduidig, voorspelbaar en helder is. De veranderingen die de Omgevingswet met zich mee brengt hebben we gezamenlijk, als GS en PS, via besprekingen en een werksessie vertaald en toegepast op de Utrechtse situatie. Dit mede vanuit het perspectief dat uw Staten de kaderstellende en controlerende rol goed moeten kunnen vervullen en op punten zelfs kan versterken met de komst van de Omgevingswet. Dat heeft onder andere geleid tot:

- de keuze om daar waar de bestaande kaderstelling in de Omgevingsvisie nog onvolledig is, eerst aanvullende kaderstelling door PS te laten vaststellen alvorens een programma op te stellen;
- het altijd ter bespreking agenderen van statenbrieven bij de start en voor vaststelling van programma's en projectbesluiten, ook als het om uitvoeringsprogramma's gaat;
- het bieden van meer participatiemogelijkheden voor belanghebbenden, wat we tot nu toe maar bij een zeer beperkt aantal programma's bieden.

Door deze werkwijzen in een statenvoorstel vast te leggen, wordt dit langjarig geborgd. Het vastleggen van een werkwijze zoals deze is nieuw voor de provincie Utrecht. We hebben samen niet eerder op deze manier de

werkwijzen voor beleidsdocumenten en besluiten daarover vastgesteld. Vanzelfsprekend is bij het introduceren van nieuwe werkwijzen regelmatige evaluatie van de werkwijzen van belang, om vast te kunnen stellen of deze aan alle wensen en verwachtingen, binnen de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt, voldoen en blijven voldoen. Het eerste evaluatiemoment wordt met dit statenvoorstel vastgelegd.

Door deze werkwijzen in een statenvoorstel vast te leggen, wordt dit langjarig geborgd. Het vastleggen van een werkwijze zoals deze is nieuw voor de provincie Utrecht. We hebben samen niet eerder op deze manier de werkwijzen voor beleidsdocumenten en besluiten daarover vastgesteld. In het verleden hebben we regelmatig met u gesproken over de werkwijze bij een beleidsprogramma en kwam u naar uw gevoel soms voor verrassingen te staan. Door gezamenlijk de nieuwe werkwijze te borgen bereiken we helderheid en voorspelbaarheid en weten we over en weer wat we bij programma's en projectbesluiten kunnen verwachten. De werkwijzen voor programma's en projectbesluiten raken immers alle lagen van de provinciale organisatie, zowel uw Staten, als ons GS, als de organisatie. Daarom hebben we dit voorstel in gezamenlijkheid opgesteld.

Vanzelfsprekend is bij het introduceren van nieuwe werkwijzen regelmatige evaluatie van de werkwijzen van belang. Evaluatie om vast te kunnen stellen of de werkwijzen aan alle wensen en verwachtingen, binnen de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt, voldoet en blijft voldoen. Dit is een gesprek wat we ook gezamenlijk moeten voeren. Om de evaluatie voor te bereiden en te begeleiden, wordt voorgesteld om vanuit de Statengriffie een procesbegeleider in te zetten die met de staten meekijkt bij de toepassing van de werkwijze. Deze richt zich op de nieuwe rol van PS en op de samenwerking van GS en PS.

Concrete vraag

Vaststellen van de werkwijzen voor programma's en projectbesluiten die passen bij de kaders van de Omgevingswet en bij hoe Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten met elkaar daarbinnen willen samenwerken.

Juridische en andere relevante kaders

De voorgestelde werkwijze voor programma's is gebaseerd op de kaders die de Omgevingswet meegeeft voor programma's. Deze zijn in de basis opgenomen in Afdeling 3.2 Programma's.

De voorgestelde werkwijze voor projectbesluiten is gebaseerd op de kaders die de Omgevingswet meegeeft voor projectbesluiten. Deze zijn in de basis opgenomen in Afdeling 5.2 Projectprocedure.

Argumentatie

Beslispunt 1: werkwijze programma's

De komst van de Omgevingswet zorgt ervoor dat er altijd participatie plaats vindt bij programma's, dat er een procedure met zienswijzen van toepassing kan zijn, dat programma's ook digitaal beschikbaar worden gesteld en dat de vaststellingsbevoegdheid van het programma bij ons komt te liggen. Dit betekent dat programma's anders opgesteld moeten gaan worden en dat de rolverdeling tussen ons en uw Staten verandert. Daarbij komt dat uw Staten in de Omgevingsvisie hebben vastgelegd dat de provincie Utrecht toe gaat groeien naar een samenhangend pakket van Omgevingsvisie, Omgevingsverordening en programma's. Dit alles is verwerkt in een voorstel voor het veranderen van de werkwijze met programma's in de provincie Utrecht. De verschuiving van beslissingsbevoegdheid naar GS betekent daarbij dat er in die werkwijze extra aandacht nodig is voor het borgen van de kaderstellende rol van PS en voor de wijze waarop PS invloed kan hebben gedurende het proces om een programma op te stellen. De programma's dragen immers zorg voor het uitvoeren van de door uw Staten vastgestelde, kaderstellende hoofdlijnen van beleid. Voor deze werkwijze zijn de verschillende stappen in beeld gebracht. Deze stappen leiden gezamenlijk tot goede participatiemogelijkheden, afspraken over de aanpak van verschillende soorten programma's en een heldere, gestructureerde en intensieve samenwerking met uw Staten,

rekening houdend met verschillen in karakter programma's. De werkwijze is opgenomen in schema 1. Deze stappen zijn kort toegelicht na het schema. Een nadere toelichting op de gehanteerde begrippen in de werkwijze en toelichting en de achterliggende gegevens uit de Omgevingswet is opgenomen in bijlage 1.

Beslispunt 2: overzicht van programma's

In tabel 1 zijn de programma's opgenomen waarvoor de werkwijze voor programma's in ieder geval gaat gelden. Deze tabel bevat het huidige beeld van de programma's en geeft het bij de motie gevraagde inzicht en overzicht. Bij herziening van sommige programma's zal extra kaderstelling door PS waarschijnlijk nodig zijn, zeker bij nieuwe programma's en bij grotere programma's zoals voor de onderwerpen natuur en bereikbaarheid. Wanneer het proces voor het opstellen of aanpassen van een programma opgestart wordt, kan dit beeld ook gaan wijzigen, omdat bijvoorbeeld er een integraler programma gemaakt wordt. Ook kunnen er mogelijk nog andere documenten aan het overzicht toegevoegd worden. Het bouwwerk van wat onder de Omgevingswet als een 'programma's' gezien kan worden is namelijk in de loop der jaren in omvang steeds meer toegenomen. De tabel bevat hier, zo goed als mogelijk, het eerste overzicht van. De programma's die in een jaar opgepakt worden zullen vanzelfsprekend opgenomen worden in de Lange Termijn Planning van voorstellen voor (commissie)-vergaderingen. In bijlage 2 is een toelichting op dit overzicht opgenomen in relatie tot de huidige status van de documenten en in relatie tot de in de Programmabegroting 2022 opgenomen beleidsdocumenten.

Beslispunt 3: overzicht van nadere kaderstelling door PS

In tabel 2 zijn de producten opgenomen die gezien kunnen worden als nadere kaderstelling door PS in relatie tot het beleid in de Omgevingsvisie provincie Utrecht. Deze tabel bevat het huidige beeld van de nadere kaderstelling door PS (deels nog in procedure) en geeft het bij de motie gevraagde inzicht en overzicht. Wanneer het proces voor het opstellen of aanpassen van een programma opgestart wordt, kan het nodig zijn dat er voor het betreffende programma nadere kaderstelling door PS nodig is. Dit overzicht wordt dan hiermee aangevuld. Een kaderstellend document wat bij een programma vastgesteld wordt vormt het kader voor GS om binnen te werken, maar is niet direct een rechtsgeldig document in relatie tot de Omgevingswet. Om die reden zal bij een wijziging van de Omgevingsvisie, die maximaal één keer per vier jaar plaats vindt, alle kaderstelling die in de voorafgaande periode plaats heeft gevonden verwerkt worden in de Omgevingsvisie. Daarmee wordt ook die kaderstelling weer rechtsgeldig in de zin van de Omgevingswet.

Beslispunt 4: werkwijze projectbesluiten

Het planvormingsproces van het projectbesluit kent meerdere formele verplichtingen en beslismomenten ten opzichte van het instrument inpassingsplan. Daarbij komt dat ook in de bevoegdheidsverdeling veranderingen spelen. Zo is ons college bevoegd tot vaststelling van het projectbesluit. Deze verschuiving maakt dat het wenselijk is om aandacht te hebben voor de momenten en manier waarop uw Staten betrokken zijn bij de totstandkoming van een projectbesluit. Redenen hiervoor zijn gelegen in bijvoorbeeld de complexiteit, benodigde financiële middelen, bestuurlijke gevoeligheden en periode van planvoorbereiding die veelal meer dan één coalitieperiode bestrijkt. Het betrekken van uw Staten is ook van belang omdat een projectbesluit immers voorziet in realisatie van provinciale belangen zoals zijn verwoord in de Omgevingsvisie – en mogelijk ook uitgewerkt in een programma. Een nadere toelichting op de gehanteerde begrippen in de werkwijze en toelichting en de achterliggende gegevens uit de Omgevingswet is opgenomen in bijlage 3.

Beslispunt 5: evaluatie werkwijze programma's na 1 jaar

Een nieuwe werkwijze heeft ook evaluatie om te kijken of het aan de wensen voldoet. Om die reden wordt voorgesteld na een jaar de werkwijze voor programma's te evalueren. Als uit de evaluatie blijkt dat bijstelling gewenst is, dan wordt de werkwijze aangepast via een nieuw statenvoorstel. Om de evaluatie voor te bereiden en te begeleiden, wordt vanuit de Statengriffie een procesbegeleider ingezet die met de staten meekijkt bij de toepassing van de werkwijze. Deze richt zich op de nieuwe rol van PS en op de samenwerking van GS en PS.

Ook in de komende jaren is het nodig om vinger aan de pols te houden bij de werkwijzen voor programma's. Mocht er bij het toepassen van de afspraken en de werkwijze (in deze coalitieperiode of een volgende coalitieperiode) daarbij behoefte ontstaan aan bijstelling, dan kan dat wederom met een statenvoorstel.

Ter nadere toelichting op de keuze om eerst alleen de werkwijze voor programma's te evalueren:

Dit statenvoorstel zorgt voor het langjarig vastleggen van de werkwijze voor programma's en projectbesluiten binnen de kaders van de Omgevingswet. Vanaf vaststelling van het statenvoorstel zal conform de werkwijze voor programma's gewerkt gaan worden, ongeacht of de Omgevingswet al in werking is getreden. Reden hiervoor is, dat het zorgt voor eenduidigheid en samenhang tussen de verschillende Omgevingswetdocumenten. Naast de programma's (en projectbesluiten) zijn dit de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Daarbij brengt het zowel ons als uw Staten goed in positie in relatie tot onze rol en het dualistisch bestuur. Op dit moment wordt al geoefend met de in dit statenvoorstel opgenomen werkwijze voor programma's. Bij de programma's Recreatie & Toerisme (met nadere kaderstelling) en Gezond & Veilig wordt de werkwijze reeds toegepast, net als bij het Provinciaal programma Wonen en Werken (met nadere kaderstelling). Ook de Sociale Agenda wordt volgens deze werkwijze aangepakt. Omdat dit een nieuw onderwerp betreft, vindt ook hier nadere kaderstelling plaats.

Beslispunt 6: evaluatie werkwijze projectbesluiten

Aangezien nu inpassingsplannen en straks projectbesluiten minder frequent voor komen dan programma's, zal het moment van evaluatie afhangen van het moment van inzet van dit instrument. Na vaststelling van het eerste projectbesluit zal de voorliggende werkwijze worden geëvalueerd.

Doelen en indicatoren en effecten op brede welvaart

Het vastleggen van de werkwijze voor programma's en projectbesluiten levert een bijdrage aan een goede procesgang en rolverdeling tussen GS en PS. De werkwijze voor programma's heeft betrekking op alle programma's die uitvoering en uitwerking geven aan de Omgevingsvisie en daarmee op een aanzienlijk deel van de doelen uit de doelenboom en de bijbehorende indicatoren uit de begroting.

Participatie

Voor het ontwikkelen van de werkwijzen voor programma's en projectbesluiten is vanzelfsprekend vooral de samenwerking met uw Staten belangrijk geweest. Hiervoor zijn twee momenten geweest, te weten de vergadering van uw commissie Omgevingsvisie van 16 juni 2021 en de werksessie van uw commissie Omgevingsvisie op 30 september 2021. Op 16 juni is het gesprek gevoerd over de werkwijze voor programma's. Deze bespreking heeft geleid tot de afspraak de werksessie te organiseren om verder en diepgaander met elkaar in gesprek te kunnen gaan. Voor de werksessie is het onderwerp werkwijze voor projectbesluiten toegevoegd, mede op basis van de bespreking van de RES-en van de regio's Amersfoort en Foodvalley. Tijdens de werksessie heeft u mondeling gereageerd op het vooraf toegestuurde memo en de daarover gegeven presentatie. Na afloop heeft u de mogelijkheid gekregen ook nog schriftelijk te reageren. Alle vragen en reacties zijn weergegeven in bijlage 4, met daarbij een reactie en waar van toepassing de omgang ermee in het voorstel.

Financiële consequenties

Dit voorstel brengt geen financiële consequenties met zich mee.

Vervolg

Na vaststelling zullen de werkwijzen in gebruik genomen worden. Na een jaar vindt er een evaluatie plaats van de werkwijze voor programma's om te kijken of deze aan de verwachtingen voldoet, of dat er bijstelling nodig is.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

Ontwerp-besluit

Besluit op 15 december 2021 tot vaststelling van 'Werkwijze programma's en projectbesluiten'.

Provinciale Staten van Utrecht; In vergadering bijeen op 15 december 2021

op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 16 november 2021,
met nummer 8237E489,
van afdeling Stedelijke Leefomgeving;

Overwegende dat:

- de Omgevingswet in 2022 ingevoerd wordt;
- de Omgevingswet vraagt om een verandering in werkwijze voor diverse Omgevingsdocumenten;
- programma's en projectbesluiten omgevingsdocumenten zijn met grote procedurele veranderingen;
- het daarom van belang is de werkwijze vast te leggen, zodat deze eenduidig, voorspelbaar en helder is;
- het daarbij van belang is om deze werkwijze regelmatig te evalueren en waar nodig te verbeteren;

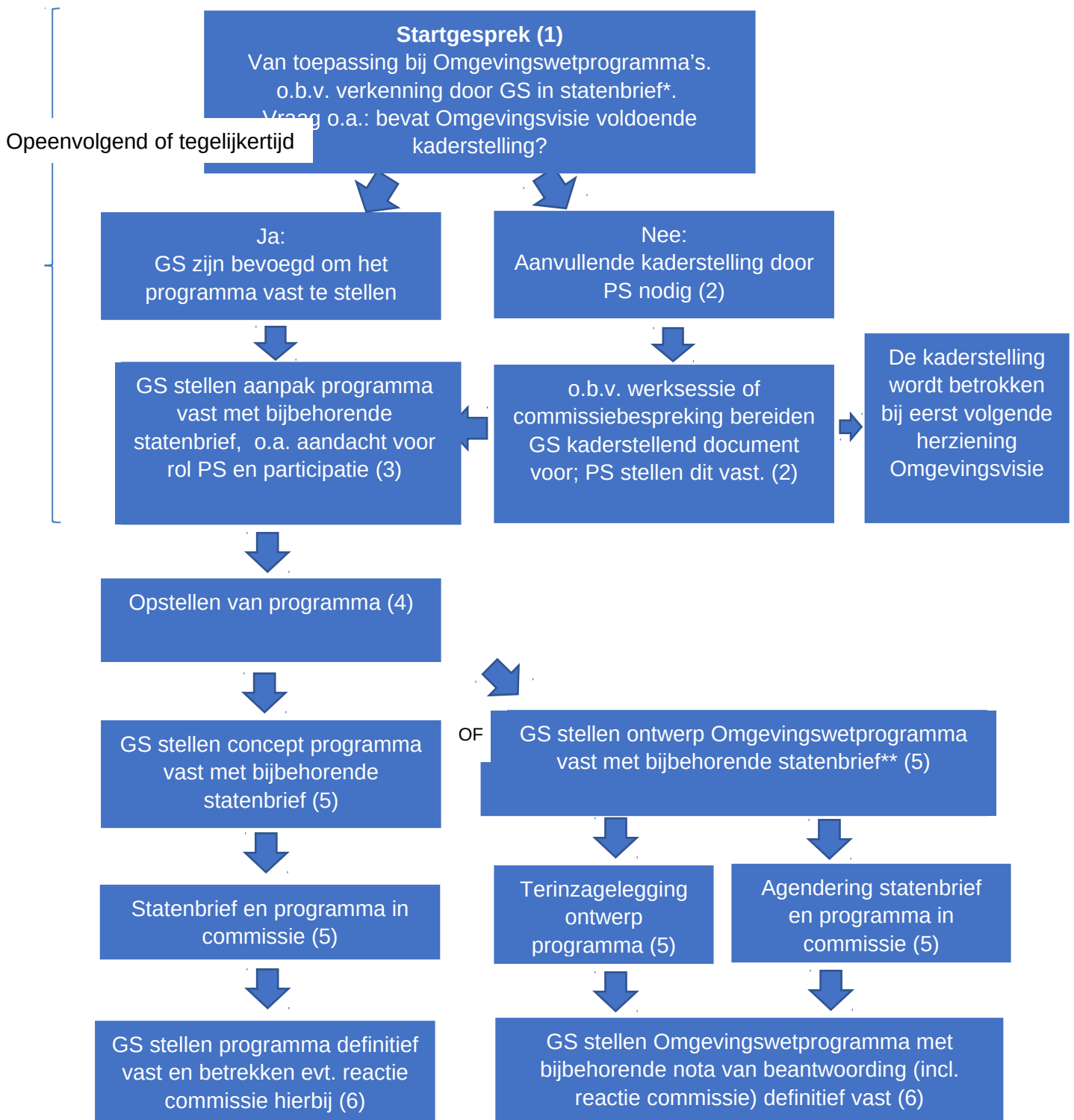
Besluiten:

1. de werkwijze voor programma's zoals opgenomen in schema 1, met bijbehorende toelichting, vast te stellen.
2. het overzicht van programma's zoals opgenomen in tabel 1 vast te stellen als startpunt voor toepassing van de werkwijze voor programma's.
3. kennis te nemen van het overzicht van huidige nadere kaderstelling door PS zoals opgenomen in tabel 2.
4. de werkwijze voor projectbesluiten zoals opgenomen in schema 2, met bijbehorende toelichting, vast te stellen.
5. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven om een jaar na dit besluit in nauwe samenwerking met PS een evaluatie voor de werkwijze voor programma's uit te voeren en, indien deze evaluatie daar aanleiding toe geeft, na consultatie van PS, een statenvoorstel voor wijziging van de werkwijze voor te bereiden.
6. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven na vaststelling van het eerste projectbesluit de werkwijze voor projectbesluiten te evalueren.

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Griffier,
mr. C.A. Peters

Schema 1, behorende bij besluit 1: Werkwijze programma's voor de fysieke leefomgeving

Aanvullende afspraken voor de Omgevingswetprogramma's:

* De eerste statenbrief, opgesteld voor het startgesprek, wordt altijd geagendeerd voor bespreking.

** De statenbrief behorende bij een ontwerp Omgevingswetprogramma wordt altijd geagendeerd voor bespreking.

Toelichting bij schema 1, behorende bij besluit 1

Vooraf

Het volledige stappenplan is van toepassing op Omgevingswetprogramma's. Dit zijn beleidsprogramma's die het beleid uit de Omgevingsvisie uitwerken. Deze programma's voldoen aan alle vereisten uit de Omgevingswet. De overige programma's vallen onder de noemer uitvoerings- of samenwerkingsprogramma. Deze doorlopen een deel van het stappenplan.

Het volledige stappenplan bestaat uit 6 stappen:

1. Startgesprek
2. Nadere kaderstelling'
3. Aanpak programma
4. Opstellen programma
5. Vaststellen concept / ontwerp programma
6. Vaststellen definitieve programma

Voor twee typen statenbrieven is aangegeven dat deze altijd geagendeerd worden voor bespreking. Ze worden opgenomen op de commissieagenda onder het kopje 'bespreking'. Er wordt daarbij duidelijk aangegeven dat het om een statenbrief over een Omgevingswetprogramma (bij start of ontwerp) gaat. Bovendien zal bij elke statenbrief via een stroomschema aangegeven worden in welke stap van het proces de statenbrief hoort.

Omdat het schema en de toelichting het vastleggen van een werkwijze betreft wordt gesproken over GS en PS (en niet 'wij' en 'uw Staten').

1. Start van een programma met startgesprek

De eerste stap in de werkwijze is een startgesprek. Deze stap wordt gezet bij aanvang van het nieuw opstellen of herzien van een Omgevingswetprogramma. De Statencommissie voert een startgesprek op basis van een verkenning in een statenbrief. Het gaat hierbij om een verkenning van:

- de resultaten van het voorgaande programma (indien aanwezig);
- de kaders voor het programma (waaronder de Omgevingsvisie);
- de reikwijdte en thema's van een programma (ook in relatie tot andere programma's);
- het beeld van eventueel uitgevoerde onderzoeken of verkennende trajecten;
- het beeld van de relevante trends en ontwikkelingen;
- scenario's of dilemma's binnen het werkveld die leiden tot de keuze voor het programma;
- relatie met concrete doelen uit de begroting en de kadernota.

In deze statenbrief geven GS met de verkenning aan of de bestaande kaders voldoende zijn, of dat er nadere kaderstelling nodig is. Deze statenbrief wordt altijd geagendeerd voor bespreking. In de bespreking kunnen PS aangeven of hetgeen geschetst is in de statenbrief overeenkomt met hun beeld en of de basis voldoende is om het programma op te stellen. Op basis van de bespreking beslissen GS of ze met het opstellen van het programma starten of dat er een proces voor nadere kaderstelling nodig is. Het ligt in de rede dat als PS zich in meerderheid nadrukkelijk uitspreken voor nadere kaderstelling, het proces hiervoor opgestart wordt.

2. Nadere kaderstelling voor een programma

Als op basis van de bespreking van de statenbrief die de start van het opstellen of aanpassen van een Omgevingswetprogramma markeert, geconcludeerd wordt dat de kaderstelling uit de Omgevingsvisie en eventuele andere documenten onvoldoende is voor het voorgenomen programma, dan stellen PS eerst een kaderstellend document vast. Hiervoor wordt een commissiebespreking of aparte werksessie georganiseerd,

waarna GS een kaderstellend document voorbereiden. Dit wordt met een statenvoorstel ter vaststelling aan PS voorgelegd.

3. *Aanpak van het programma*

GS nemen via een statenbrief PS mee in de aanpak van het programma en de wijze van informeren en/of raadplegen van PS, van de diverse partners (die verband houden met het onderwerp van het programma) en van de inwoners en ondernemers. Bij uitvoeringsprogramma's en samenwerkingsprogramma's start het proces hier. Dit kan een separate statenbrief zijn, of kan bij Omgevingswetprogramma's opgenomen worden in de statenbrief die opgesteld wordt voor het startgesprek. In de statenbrief zal ingegaan worden op de stappen en planning en zal ook aangegeven worden hoe bij de aanpak van het programma omgegaan wordt met de wettelijke verplichtingen voor programma's, zoals participatie, eventuele terinzagelegging en digitalisering.

4. *Opstellen van een programma*

Het voorstel voor informeren en/of raadplegen van PS bij het programma is in een statenbrief reeds aangegeven en PS hebben daarop kunnen reageren. Dit kan op verschillende manieren vorm worden gegeven, mede afhankelijk van het proces waarin het programma opgesteld wordt en of het een nieuw programma of een herziening van een programma betreft. Mogelijkheden hiervoor zijn:

- statenbrieven met de voortgang;
- informatie- of werkbijeenkomsten;
- tussentijdse consultatie;
- werkbezoeken.

5. *Vaststellen ontwerp of concept van een programma en bespreking / terinzagelegging*

GS stellen een ontwerp van het Omgevingswetprogramma / verplicht uitvoeringsprogramma (in de Omgevingswet) of een concept van het uitvoerings- of samenwerkingsprogramma op.

Ontwerp Omgevingswetprogramma (verplicht en onverplicht) en verplicht uitvoeringsprogramma:

PS ontvangen hierover een statenbrief. Een Ontwerp Omgevingswetprogramma wordt altijd geagendeerd voor bespreking in een Statencommissie. Het ontwerp van een verplicht uitvoeringsprogramma kan aan de hand van de statenbrief besproken worden in een Statencommissie. In de bespreking kunnen PS aangeven of het programma een goede uitwerking is van de kaderstelling (opgenomen in de Omgevingsvisie, dan wel in de nadere kaderstelling). GS betrekken de reactie bij de definitieve vaststelling van het programma (zie stap 6). Een Ontwerp Omgevingswetprogramma en een verplicht uitvoeringsprogramma wordt daarnaast 6 weken ter inzage gelegd in een zienswijzentraject.

Concept Uitvoerings- of samenwerkingsprogramma:

PS ontvangen hierover een statenbrief. Het concept kan aan de hand hiervan besproken worden in een Statencommissie. In de bespreking kunnen PS aangeven of het programma een goede uitwerking is van de kaderstelling in de Omgevingsvisie. GS betrekken de reactie bij de definitieve vaststelling van het programma. Voor een concept uitvoerings- of samenwerkingsprogramma worden alleen PS geconsulteerd.

6. *Vaststellen definitieve programma*

Onder de Omgevingswet is het aan GS om een programma vast te stellen.

Voor de samenwerkingsprogramma's wordt hiervan afgeweken, als de samenwerking hierom vraagt.

Omgevingswetprogramma (verplicht en onverplicht) en verplicht uitvoeringsprogramma:

Bij de vaststelling hiervan betrekken GS de reactie van PS én wordt over de ingekomen zienswijzen een nota van beantwoording op- en vastgesteld. Hierin motiveren GS hoe zij omgegaan zijn met de inspraakreacties en met de reacties van PS. GS informeren PS middels een statenbrief over de vaststelling van het programma en van de nota van beantwoording en daarmee ook over de manier waarop zij met de reacties van PS zijn omgegaan. PS kan bij bespreking in de commissie aandachtspunten meegeven en dat via toezeggingen borgen.

Uitvoerings- of samenwerkingsprogramma:

Bij de vaststelling hiervan betrekken GS de reactie van PS. GS informeren PS middels een statenbrief over de vaststelling en over de manier waarop zij met de reacties van PS zijn omgegaan. Indien voor een samenwerkingsprogramma is afgesproken dat de algemene besturen van de betrokken overheden het programma vaststellen, dan ontvangen PS hierover vanzelfsprekend een statenvoorstel.

Tabel 1, behorende bij besluit 2: Overzicht van programma's per december 2021

Bij de start van de werkwijze voor programma's gaat dit voorstel over de volgende programma's:

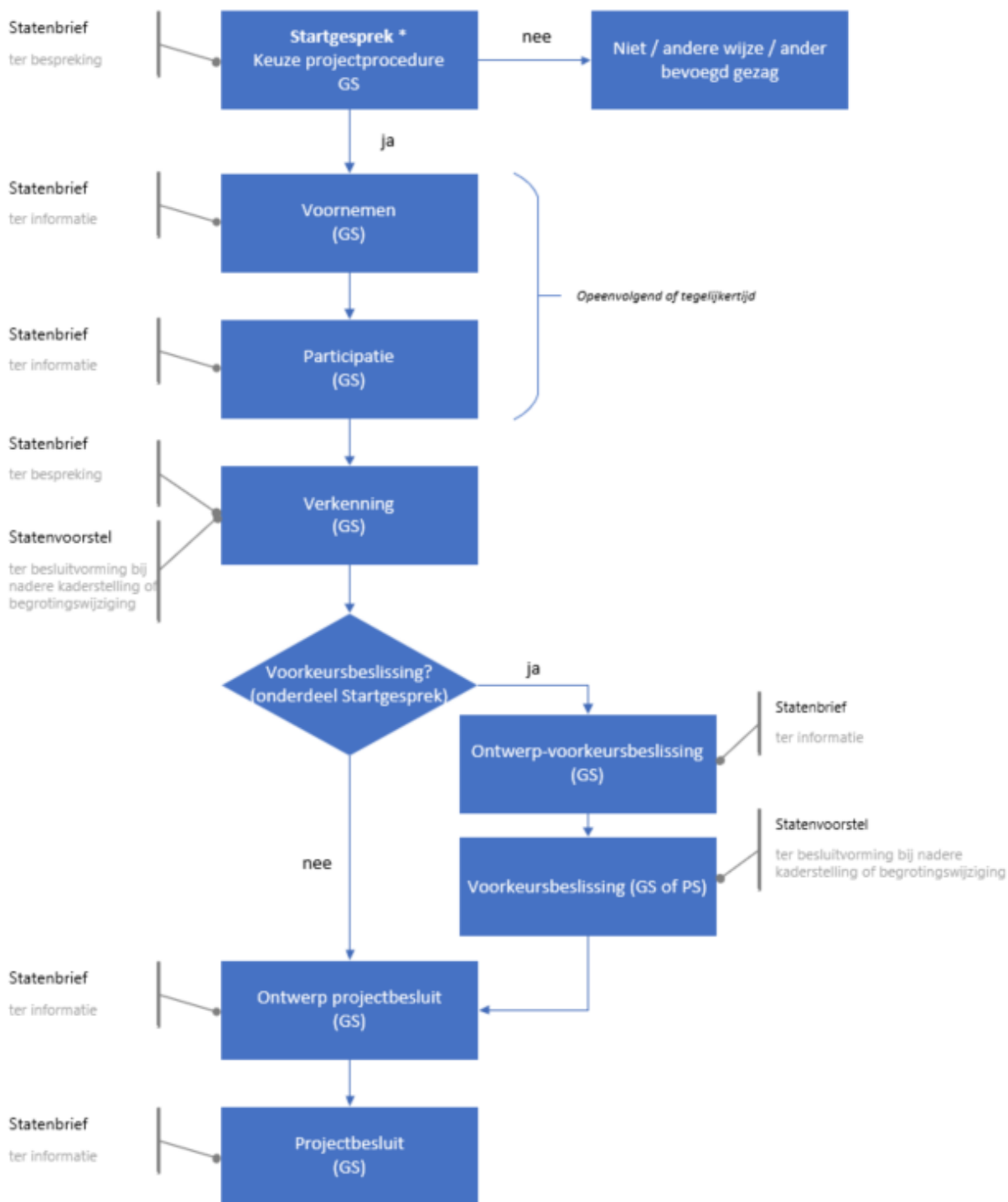
<i>Omgevingsvisie</i>	<i>Omgevingswet-programma</i>	<i>Uitvoeringsprogramma</i>	<i>Overige programma's</i>
H3, Basis			Programma Sterk Utrechts Bestuur
H4, gezonde en veilige leefomgeving	Programma Circulaire Samenleving	Uitvoeringsprogramma circulaire samenleving Uitvoeringsprogramma sociale agenda	
4.1 Stad en land gezond	Programma Gezond en Veilig Programma Recreatie en Toerisme 2022-2025	Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme Verlenging Agenda Vitaal Platteland Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving	Integrale visie en aanpak vakantieparken Programma Groen Groeit Mee
4.2 Klimaatbestendig en waterrobuust	Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027	Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 Uitvoeringsprogramma Bodemdaling provincie Utrecht 2020-2023	Regionale adaptatiestrategieën Programma Mooie en Veilige dijken
4.3 Duurzame energie	Programma energietransitie	Programma energietransitie	Regionale Energie Strategieën Regio U16, regio Amersfoort en regio Foodvalley
4.4 Vitale steden en dorpen	Provinciaal programma wonen en werken	Programma Versnelling Woningbouw 2021-2024	Programma Hart van de Heuvelrug Regionale economische agenda
4.5 Duurzaam, gezond en veilig bereikbaar	Mobiliteitsprogramma	Uitvoeringsprogramma's bij mobiliteitsprogramma	
4.6 Levend landschap, erfgoed, cultuur	Cultuur en erfgoedprogramma 2020-2023	Utrechts programma Hollandse Waterlinies 2021-2024	
4.7 Toekomstbestendige natuur en landbouw	Natuurvisie provincie Utrecht Beleidskader Wet Natuurbescherming en Bos- en heide notitie Landbouwvisie	Natura 2000 beheerplannen Programma invasieve exoten Landschapsuitvoeringsplan Agenda Vitaal Platteland Realisatiestrategie Natuurvisie Samenwerkingsagenda Landbouw Provinciale Voedselagenda	Programma Hart van de Heuvelrug
5.1 Regio Utrecht			Programma U Ned
5.2 Regio Amersfoort			Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort
5.3 Regio Foodvalley			Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

Tabel 2, behorende bij besluit 3: Overzicht van nadere kaderstelling per december 2021

Bij de start van de werkwijze voor programma's is de volgende nadere kaderstelling reeds beschikbaar. Bij iedere herziening van een programma en bij ieder nieuwe programma zal bij de start bekeken worden of aanvullende kaderstelling nodig is. Deze lijst is daarmee enkel een weergave van de huidige situatie, is bedoeld om overzicht te geven en zal de komende tijd groeien.

<i>Nadere kaderstelling door PS i.r.t. de Omgevingsvisie provincie Utrecht</i> <i>Overzicht per december 2021</i>
Programma participatie
Sociale Agenda
Beleidskader sport en bewegen 2021-2025
Kaderstelling Recreatie en Toerisme
Kader voor regionale programmering wonen en werken
Economische Visie 2020-2027
Strategisch bosbeleid

Schema 2, behorende bij besluit 4: Werkwijze bij projectbesluiten

* De eerste statenbrief, opgesteld voor het startgesprek, wordt altijd geagendeerd voor bespreking.

Toelichting op schema 2, behorende bij besluit 4

Vooraf

Het projectbesluit kent een uitgebreide procedure met in de kern 5 stappen:

1. Kennisgeving voornemen.
2. Kennisgeving participatie.
3. Verkenning.
4. Voorkeursbeslissing.
5. Projectbesluit.

In sommige situaties is de 4e stap - de voorkeursbeslissing - niet noodzakelijk. Als deze 4e stap wel wordt genomen, moet ook een planMER worden opgesteld.

Voor twee typen statenbrieven is aangegeven dat deze altijd geagendeerd worden voor bespreking. Ze worden opgenomen op de commissieagenda onder het kopje 'bespreking'. Er wordt daarbij duidelijk aangegeven dat het om een statenbrief over een Projectbesluit (bij start of verkenning) gaat. Bovendien zal bij elke statenbrief via een stroomschema aangegeven worden in welke stap van het proces de statenbrief hoort.

Omdat het schema en de toelichting het vastleggen van een werkwijze betreft wordt gesproken over GS en PS (en niet 'wij' en 'uw Staten').

Stap 0: Startgesprek

Als GS toepassing van het instrument projectbesluit wenselijk vinden – of als dit wettelijk verplicht is – zullen de navolgende procedurele stappen 1 tot en met 5 worden doorlopen. Voorafgaand daaraan is van belang dat de keuze voor toepassing van het instrument – en dus ook de rol als bevoegd gezag – weloverwogen wordt gemaakt. PS worden dan ook proactief door GS geconsulteerd. Via een statenbrief op basis van een verkenning wordt een startgesprek gevoerd. Het gaat hierbij om een verkenning van de kaders, randvoorwaarden en uitgangspunten. Gedacht moet hierbij worden aan hoe de toepassing van het instrument zich verhoudt tot de Omgevingswet, maar ook de Omgevingsvisie en bijvoorbeeld het programma waaraan het projectbesluit uitvoering geeft (zie ook paragraaf 4.2). Daarnaast wordt overwogen of een voorkeursbeslissing (stap 4) gewenst is. Dit wordt onderbouwd via de scenario's of dilemma's die spelen en die leiden tot de keuze van instrument en procedure. Ook wordt de relatie gelegd met concrete doelen uit de begroting en de kadernota. Deze statenbrief wordt altijd geagendeerd voor bespreking. Het definitieve GS-besluit over toepassing van het instrument projectbesluit wordt genomen nadat deze bespreking heeft plaatsgevonden. Bij een onverplicht projectbesluit ligt het in de rede dat als PS zich in meerderheid nadrukkelijk uitspreken tegen de toepassing van het instrument voor het betreffende project, GS geen projectprocedure zullen opstarten of dat dit wordt gedaan naar aanleiding van door PS gewenste wijzigingen.

Stap 1: Kennisgeving voornemen

Als het startgesprek voldoende basis biedt om de projectprocedure te starten, nemen GS het besluit over de kennisgeving van het voornemen. De Statencommissie wordt in dat geval geïnformeerd over dit besluit door middel van een statenbrief. Deze brief zal ter informatie worden aangeboden, omdat dit een logisch gevolg is van het startgesprek.

Stap 2: Kennisgeving participatie

Centraal bij de kennisgeving participatie staat wie op welke wijze wanneer in het proces worden betrokken. Deze stap kan opvolgend of tegelijkertijd met stap 1 worden uitgevoerd. De Statencommissie wordt op vergelijkbare wijze als bij stap 1 met een statenbrief geïnformeerd. De reacties op het participatievoorstel worden betrokken bij de volgende stap, de verkenning. Dat geldt ook voor eventuele suggesties of verbetervoorstellen van PS.

Stap 3: Verkenning

De manier waarop de verkenning wordt uitgevoerd is afhankelijk van veel factoren. Gedacht kan hierbij worden aan complexiteit, omvang, bestuurlijke gevoeligheid en financiële middelen, maar ook naar voren gebrachte alternatieven en varianten, actualiteiten en voortschrijdend inzicht kunnen hierop van invloed zijn. De verkenning resulteert altijd in een besluit. Dit kan zijn een voorkeursbeslissing (stap 4). Als de verkenning resulteert in een besluit dan zullen GS daarover aan PS een statenbrief toezenden die standaard ter bespreking wordt geagendeerd. Het kan ook zijn dat de verkenning aanleiding geeft voor een statenvoorstel, bijvoorbeeld omdat nadere kaderstelling of een begrotingswijziging noodzakelijk is. Als bij het startgesprek is aangegeven dat een voorkeursbeslissing zal worden genomen worden PS ook geconsulteerd in het kader van die stap (stap 4).

Stap 4: Voorkeursbeslissing (soms)

Op de voorkeursbeslissing is afdeling 3.4 Awb van toepassing. Dit betekent dat GS een ontwerpvoorkeursbeslissing moeten nemen en dat deze gedurende 6 weken ter inzage wordt gelegd. Eenieder kan zienswijzen indienen. Vervolgens wordt de definitieve voorkeursbeslissing door GS genomen. Alhoewel wettelijk is geregeld dat GS bevoegd gezag is in deze procedure worden PS geconsulteerd. Het uitgangspunt hierbij is: als de ontwerpvoorkeursbeslissing van GS past binnen de door PS vastgestelde kaders wordt de Statencommissie met een statenbrief (ter bespreking) geconsulteerd. Het resultaat van deze bespreking wordt betrokken in de definitieve voorkeursbeslissing.

Als de ontwerpvoorkeursbeslissing van GS niet past binnen de door PS vastgestelde kaders gaat de ontwerpvoorkeursbeslissing vergezeld van een statenvoorstel. PS kunnen op die manier besluiten over de kaderstelling. Indien het PS-besluit voorziet in deze kaders en daarmee het project uitvoerbaar maakt, zullen GS de definitieve voorkeursbeslissing nemen.

Stap 5: Projectbesluit

Ook op het projectbesluit zelf is afdeling 3.4 Awb van toepassing. Het ontwerp-projectbesluit en het vaststellingsbesluit maken mogelijk wat in de voorgaande stappen is besloten. PS worden over deze stap met een statenbrief geïnformeerd.

Bijlage 1: Nadere toelichting werkwijze programma's voor de fysieke leefomgeving

1. Verschillende soorten programma's

Programma's in de Omgevingswet

De Omgevingswet geeft aan dat het beleid en de maatregelen in een programma moeten zien op een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving. Dit betekent dat het programma een sectoraal, gebiedsgericht of themagericht karakter kan hebben en verschillende aspecten van de fysieke leefomgeving kan bevatten. Hierdoor kunnen aspecten zoals bodem, grond, geluid en natuur zowel gebiedsgericht, sectoraal als themagericht in een programma komen. Ook kan een programma een combinatie van bijvoorbeeld themagericht en gebiedsgericht zijn. Het programma is daarmee niet per definitie een integraal instrument. Wel is het vanzelfsprekend nodig om ook een thematisch of gebiedsgericht programma af te stemmen op andere programma's.

Programma's en de Omgevingsvisie

Het programma kan, net zoals de omgevingsvisie, een instrument voor beleidsontwikkeling zijn. De omgevingsvisie is echter één integraal, samenhangend strategisch plan over de fysieke leefomgeving. Het bevat de lange termijnvisie op de provincie en de hoofdlijnen van het beleid voor de fysieke leefomgeving. Het programma kan worden gezien als een concrete uitwerking van een onderdeel van de omgevingsvisie, binnen de kaders van de Omgevingsvisie, door het in het programma geformuleerde beleid en de opgenomen maatregelen. Programma's dienen ertoe om uitwerking en uitvoering te geven aan de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is strategisch en uitwerking/uitvoering hieraan geven is dus nodig, om te voorkomen dat de visie een dode letter is.

Omgevingswet kent verschillende typen programma's

Een programma onder de Omgevingswet is een flexibel inzetbaar instrument. Een programma bevat dus de uitwerking van het te voeren beleid, maatregelen om te voldoen aan een omgevingswaarde of maatregelen om te voldoen aan andere doelstelling voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet onderscheidt onder andere de volgende soorten programma's:

- a. Onverplichte programma's (eigen initiatief en behoefte, voor Utrecht betreft dit de meeste programma's);
- b. Verplichte programma's volgend uit Europese regelgeving (voor provincies betreft dit het regionaal waterprogramma, actieplan geluid, beheerplannen Natura 2000-gebieden).

Indeling van programma's in de provincie Utrecht

Alle programma's op éénzelfde wijze oppakken zorgt voor eenheid. De verplichte en onverplichte programma's worden dan ook op dezelfde manier opgepakt. Er wordt wel een onderscheid aangebracht naar het doel van het programma en daaraan verbonden de manier van omgaan met de vereisten uit de Omgevingswet.

De volledige procedure en alle verplichtingen uit de Omgevingswet worden gehanteerd voor programma's waarin het beleid uit de Omgevingsvisie uitgewerkt wordt. Deze programma's noemen we Omgevingswetprogramma's. Dit zijn ook de programma's waarop eventuele nadere kaderstelling van toepassing is. De programma's waarin afspraken worden gemaakt over aantallen, zoals het Provinciaal Programma Wonen en Werken, worden ook gezien als een Omgevingswetprogramma. Ook hier is eventuele nadere kaderstelling voor mogelijk.

De overige programma's dienen voor daadwerkelijke uitvoering van het beleid. Deze noemen we Uitvoeringsprogramma's. Hiervoor wordt een lichtere procedure gevolgd, zonder terinzagelegging. Reden hiervoor is dat deze programma's vaak diverse maatregelen bevatten en ze zich daarmee minder goed lenen voor terinzagelegging. Deze programma's kunnen via een Omgevingswetprogramma aan de Omgevingsvisie verbonden worden. Als het beleid in de Omgevingsvisie voldoende ver is uitgewerkt, dan kan een uitvoeringsprogramma hieraan ook direct verbonden worden.

Vanuit de wet kan het voorkomen dat een programma dat wij in deze systematiek als een uitvoeringsprogramma zouden zien, toch aan alle vereisten moet voldoen, inclusief terinzagelegging. Dit geldt bijvoorbeeld voor de beheerplannen voor Natura 2000-gebieden die in de Omgevingswet staan. De wetgever heeft dit opgenomen, omdat deze plannen maatregelen bevatten die direct gevolgen hebben voor omwonenden / (grond)eigenaren.

Programma's die niet ter inzage zijn gelegd, zijn geen programma's onder de Omgevingswet, maar wel onder de Omgevingsvisie. In tabel 1, opgenomen bij schema 1, is aangegeven hoe de programma's ingedeeld worden.

Er is nog een andere categorie programma's, te weten programma's die samen met andere partijen opgesteld worden. Deze noemen we samenwerkingsprogramma's. Deze programma's kunnen gericht zijn op uitvoering en ze kunnen gericht zijn op strategisch beleid en koersbepaling. Bij samenwerkingsprogramma's maken we als provincie met andere partijen, zoals andere overheden, een programma dat ook door alle partijen wordt vastgesteld of waarmee wordt ingestemd. Deze programma's volgen vaak een eigen totstandkomings- en vaststellingstraject, ingegeven voor de samenwerking en de reden van die samenwerking. Ze zorgen, net als de andere soorten programma's, voor uitvoering van de ambities uit de Omgevingsvisie. Het zijn daarmee eveneens geen programma's onder de Omgevingswet, maar wel onder de Omgevingsvisie.

In zijn totaliteit levert dit het volgende beeld op:

<i>Programma's Prov. Utrecht</i>	<i>Procedure en verplichtingen Ow</i>	<i>Programma's opgenomen in Ow</i>
Omgevingswetprogramma	Mogelijk nadere kaderstelling. Procedure en verplichtingen voortvloeiend uit Ow (incl. zienswijzentraject).	Het verplichte programma 'Regionaal waterprogramma'. Onverplichte programma's.
Uitvoeringsprogramma, verplicht	Volledige procedure en verplichtingen voortvloeiend uit de Ow (incl. zienswijzentraject).	De verplichte programma's 'Actieplan geluid' en 'Beheerplannen Natura 2000-gebieden'.
Uitvoeringsprogramma, onverplicht	Kortere procedure, zonder zienswijzentraject. Deze voldoen niet aan procedureverplichting Ow, digitalisering is optioneel.	Vanwege kortere procedure geen programma onder de Ow, wel onder de omgevingsvisie.
Samenwerkingsprogramma	Procedure zoals afgesproken in de samenwerking. Vanuit de verplichtingen nadruk op participatie en monitoring.	Vanwege eigen procedure geen programma onder de Ow, wel onder de omgevingsvisie.

Tabel 2: soorten programma's en de Omgevingswetverplichtingen

Alle programma's zijn 'programma's onder de Omgevingsvisie'. Alleen de Omgevingswetprogramma's, die aan alle verplichtingen uit de Omgevingswet (Ow in de tabel) voldoen, kunnen gezien worden als programma's onder de Omgevingswet. In de praktijk met het werken met programma's verbinden we hier geen nadere consequenties aan. Alle programma's zijn zelfbindend en de doorwerking verloopt via onder andere afspraken met partners en via de regels in de Omgevingsverordening. De verschillen betreffen dus de procedure van totstandkoming.

2. Programma's en Omgevingsvisie en -verordening

Samenhangend pakket

In de Omgevingsvisie is opgenomen dat de provincie Utrecht streeft naar een samenhangend pakket van visie, verordening en programma's. Hiermee zorgt de provincie voor herkenbaarheid en voorspelbaarheid. De visie en de verordening bieden het kader voor een programma. Dit betekent dat de ambities uit de visie uitgewerkt worden

in het programma en dat de regels uit de verordening het programma kunnen ondersteunen. De digitale objecten uit visie en verordening, ofwel de gebieden op de kaart behorende bij visie en verordening, vormen de basis voor de digitalisering van het programma en de kaart bij het programma.

Transparant Omgevingsbeleid

Door te groeien naar een samenhangend pakket wordt de provincie transparanter in beleid en regelgeving en wordt het handelen voorspelbaarder. Dit is belangrijk voor de buitenwereld. Het streven is om te komen tot eenduidige, samenhangende en vindbare programma's en eventuele bijbehorende nadere kaderstelling die een duidelijke relatie hebben met de Omgevingsvisie (en verordening). Dit zorgt voor een samenhangende en integrale ontwikkeling en uitvoering van de omgevingsvisie.

Inhoud van programma's

De programma's worden primair langs de zeven samenhangende thema's uit de Omgevingsvisie opgebouwd. Dit zijn stad en land gezond, klimaatbestendig en waterrobuust, duurzame energie, vitale steden en dorpen, duurzaam, gezond en veilig bereikbaar, levend landschap, erfgoed en cultuur en toekomstbestendige natuur en landbouw. In de Omgevingsvisie is daarbij aangegeven, dat brede onderwerpen in elk programma kunnen gaan landen. Het kan daarbij gaan om innovatie, gezondheid, veiligheid, inclusie, natuurinclusief, circulariteit en klimaatbestendigheid. Ook wordt aandacht geschonken aan de onderlinge samenhang tussen programma's.

Juridische koppeling Omgevingsvisie en programma's

Er is geen juridische koppeling in de Omgevingswet gemaakt tussen de omgevingsvisie en het programma. Dit houdt in dat in het geval dat via de nadere kaderstelling bij een programma de kaders uit de Omgevingsvisie wijzigen, de Omgevingsvisie niet aangepast hoeft te worden. Het meest actuele kader is leidend. Wel is het van belang dat de omgevingsvisie en programma's actueel en op elkaar afgestemd blijven, waardoor zij hun functie goed kunnen blijven vervullen. De mogelijk veranderde kaders zullen dus periodiek in de Omgevingsvisie verwerkt worden. De Omgevingsvisie geeft in daarvoor een periode van eens in de vier jaar aan (indien nodig).

3. Wettelijke verplichtingen voor programma's in de Omgevingswet

Vaststellen van programma's door GS

De Omgevingswet geeft het College van Gedeputeerde Staten de bevoegdheid tot het vaststellen van programma's. Reden is dat ze bij de uitwerking en doorwerking van beleidsdoelen uit de Omgevingsvisie een belangrijke rol vervullen en de nadruk ligt op het bereiken van het doel binnen een beheersbare termijn voor een aspect van het beleid voor de fysieke leefomgeving. Ze worden dus opgesteld en vastgesteld binnen de kaders die in de Omgevingsvisie vastgesteld zijn. Daarmee verschuiven op onderdelen de bevoegdheden zoals die nu belegd zijn. Dit vloeit voort uit het bouwwerk van de Omgevingswet.

Procedure

De algemene, of uniforme openbare voorbereidingsprocedure zoals opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing. Deze procedure bevat verplichtingen, zoals het ter inzage leggen van een ontwerp en aan iedereen de mogelijkheid bieden om zienswijzen in te dienen alvorens er een besluit wordt genomen. Omdat een programma een zelfbindend karakter kent, staat er geen beroep open tegen het besluit.

Monitoring

Met monitoring kan bepaald worden of de ambities en doelen van de programma's, en daarmee de ambities uit de Omgevingsvisie, kunnen worden bereikt. Monitoring op basis van indicatoren vormt de basis voor evaluatie. Via evaluatie ontstaat inzicht in het behalen van de beleidsdoelen om zo nodig bij te sturen. Bijsturen verloopt in principe via de programma's. Daarvoor wordt de monitoring en evaluatie van de programma's samengenomen in

de monitor Omgevingsbeleid. Doel hiervan is een analyse en evaluatie van het totale doelbereik, zodat ook de thema's van de Omgevingsvisie in relatie met elkaar worden beschouwd.

Participatie

De Omgevingswet geeft aan dat overheden moeten beschrijven hoe inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij het proces zijn betrokken en wat de resultaten hiervan zijn. Redenen hiervoor zijn, dat bij een vroegtijdige participatie alternatieven bespreekbaar zijn, het meer steun kan opleveren voor een beslissing en het bijdraagt aan de kwaliteit van de besluitvorming. Participatie kan bijvoorbeeld vormgegeven worden via stakeholdersbijeenkomsten, digitaal een community op te bouwen of inloopsprekuren te organiseren.

Digitaal

Voor omgevingsdocumenten zoals omgevingsvisie, omgevingsverordening en programma's is het verplicht om deze op te stellen en aan te bieden volgens de standaarden van de Omgevingswet. Ze kunnen dan in digitale vorm gepubliceerd worden in het provinciaal blad en in het Omgevingsloket. Dit maakt de omgevingsdocumenten raadpleegbaar en transparant.

M.e.r.-plicht

Voor de Omgevingsvisie is een milieueffectrapport opgesteld. Programma's onder de Omgevingswet kunnen ook m.e.r. plichtig zijn op grond van Omgevingsbesluit, of als op voorhand niet uitgesloten kan worden dat door keuzes in het programma significante effecten op Natura2000- gebieden zijn. Het milieueffectrapport van de Omgevingsvisie kan voldoende zijn, maar een programma kan ook om nadere uitwerking vragen, zoals bij het Provinciaal Programma Wonen en Werken, of zelfs een compleet nieuw milieueffectrapport. Zowel de verdieping van het beleid, als het opnemen van concrete locaties (met alternatieven) kunnen hiervoor aanleiding zijn.

4. Toelichting nadere kaderstelling door PS voor programma's

Reikwijdte van het programma en de Omgevingsvisie

Een reden voor nadere kaderstelling kan de reikwijdte van het thema in de Omgevingsvisie in relatie tot de reikwijdte van het thema in het programma zijn. In de Omgevingsvisie is het beleid voor de diverse thema's opgenomen. Voor een op te stellen programma kan dit soms te smal zijn, bijvoorbeeld omdat de focus nog te veel ligt op de ruimtelijke aspecten ervan. Hierdoor kan het nodig zijn om nadere kaderstelling mee te geven aan een programma.

Omgevingsvisie en maatschappelijke ontwikkelingen

Het voornemen is de Omgevingsvisie iedere vier jaar indien nodig te herzien. Maar gedurende die vier jaar kunnen de maatschappelijke opgaven veranderen en zijn ook de omstandigheden aan verandering onderhevig. Zo kunnen de opgaven complexer worden of is er nieuwe informatie die kan leiden tot de behoefte om bijgestelde kaders vast te stellen. Ook in die gevallen is nadere kaderstelling mogelijk. Het gaat dan met name om nieuwe onderwerpen, of het bijstellen van kaders, niet om het specifiek maken van kaders.

Nadere kaderstelling i.r.t. eventuele vierjaarlijkse herziening Omgevingsvisie

Zoals hiervoor is aangegeven, is er geen juridische koppeling in de Omgevingswet gemaakt tussen de omgevingsvisie en het programma. Bij deze extra kaderstelling is het dus niet nodig de Omgevingsvisie aan te passen. Voor een programma kan een apart kaderstellend besluit genomen worden wat later verwerkt kan worden in de Omgevingsvisie bij de voorgenomen eventuele vierjaarlijkse aanpassing. In de tussentijd moeten de zelfbindende besluiten, Omgevingsvisie en kaderstelling, in samenhang worden gezien. Hiervoor dient het overzicht in tabel 2. GS en PS kunnen er ook voor kiezen bepaalde nadere kaderstelling naast de

Omgevingsvisie te laten bestaan, bijvoorbeeld vanwege het karakter of de omvang van de nadere kaderstelling. De hoofdlijnen worden altijd in de Omgevingsvisie opgenomen zijn, vanwege de rechtsgeldigheid hiervan.

5. Werkwijze programma's in relatie tot de duale verhoudingen GS-PS

De verhouding tussen GS en PS wordt bepaald door het duale stelsel. In de duale verhoudingen geven PS vooraf de kaders aan, zorgen GS voor het voorbereiden en uitvoeren van beleid, waarna PS controleren of de beleidsuitvoering binnen de kaders heeft plaatsgevonden. Om kaders te kunnen stellen, moeten PS in een vroeg stadium bij de beleidsvoorbereiding betrokken zijn.

Kaderstelling en controle door PS

Met de opgenomen werkwijze kan PS haar kaderstellende rol goed uitvoeren. Door de eventuele noodzaak tot extra kaderstelling voor programma's expliciet te bespreken, kan er beter doorgevraagd worden om echt tot de kern van het vraagstuk en de oplossingsrichting te komen. Het zorgt ervoor dat PS zich op de hoofdlijnen kunnen richten en niet meer gevraagd worden zich ook met details en procedurekwesties bezig te houden. De werkwijze zorgt er ook voor dat er een goede controle van PS op de beleidsuitvoering door GS mogelijk is. De werkwijze voorziet in informatievoorziening en verantwoording door GS aan PS, zowel tijdens het opstellen van het programma, als tijdens de uitvoering ervan.

Instrumenten PS voor inhoudelijk bijsturen programma's

Doordat GS op basis van de Omgevingswet de bevoegdheid krijgt om de programma's vast te stellen, zal het gesprek over deze programma's voornamelijk in de commissievergaderingen gevoerd worden. GS zullen PS hierbij ook vragen naar hun reactie op het concept of ontwerp programma en zullen verantwoorden hoe zij met die reactie om zijn gegaan. Door de verschuiving in bevoegdheid hebben PS niet meer de mogelijkheid om bij de bespreking van een programma in de Statenvergadering moties en amendementen in te dienen. Door het afspreken van deze werkwijze zou dat ook niet nodig moeten zijn. Mochten PS de keuzes die GS maken bij de uitwerking van het programma willen bespreken of bij willen sturen, en de mogelijkheden in de werkwijze, of de verantwoording van GS te beperkt vinden, dan kan dit via de commissies besproken worden en kan om toezeggingen gevraagd worden. Als uiterste zijn de instrumenten interpellatie en motie vreemd beschikbaar.

Instrumenten PS voor financieel bijsturen van programma's

Doordat GS op basis van de Omgevingswet de bevoegdheid krijgt om de programma's vast te stellen, zal over de financiën die nodig zijn voor de programma's via de P&C-cyclus gesproken worden. Programma's worden dus vastgesteld onder voorbehoud van budget, of het budget is voorafgaand aan vaststelling al geregeld. Een deel van het gesprek over de programma's zal dus ook via deze weg gevoerd worden. De waarborgen in de werkwijze voor programma's zorgen ervoor, dat de samenwerking met PS hiertoe niet beperkt blijft.

Instrumenten PS om programma's qua reikwijdte bij te sturen

Mochten PS naast financieel, ook de reikwijdte willen bijsturen, bijvoorbeeld voor onderwerpen waarvoor in hun ogen een programma ontbreekt, dan staat het initiatiefrecht ter beschikking. Ieder Statenlid kan immers een voorstel doen aan Provinciale Staten voor een concrete beleidsbeslissing. Een dergelijk voorstel wordt op vrijwel dezelfde wijze behandeld als voorstellen die door GS worden ingediend, met als belangrijk verschil dat de initiatiefnemers uit PS het voorstel verdedigen. GS zullen daarbij ook hun mening geven. GS zullen bij een initiatiefvoorstel zorgdragen voor ondersteuning in relatie tot de vereisten uit de Omgevingswet.

Bijlage 2: Nadere toelichting overzicht van programma's

De programma's zoals opgenomen in tabel 1 en de nadere kaderstelling zoals opgenomen in tabel 2 zijn veelal op dit moment al beschikbaar. Hierna is de vaststellingsinformatie over deze documenten opgenomen.

<i>Programma</i>	<i>Vaststellingsinformatie</i>
Programma Sterk Utrechts Bestuur	PS, 14 april 2021
Programma participatie (<i>in ontwikkeling</i>)	PS stellen dit vast
Programma Circulaire Samenleving en Uitvoeringsprogramma circulaire samenleving	PS, 2 juni 2021
Beleidskader Sociale Agenda (<i>in ontwikkeling</i>)	PS stellen dit vast
Uitvoeringsprogramma sociale agenda (<i>in ontwikkeling</i>)	GS stellen dit vast
Beleidskader sport en bewegen 2021-2025	PS, 14 april 2021
Programma Gezond en Veilig (<i>in ontwikkeling</i>)	GS stellen dit vast
Kaderstelling Recreatie en Toerisme	PS, 30 juni 2021
Programma Recreatie en Toerisme 2022-2025 en Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme (<i>in ontwikkeling</i>)	GS stellen dit vast
Verlenging Agenda Vitaal Platteland	Vastgesteld door GS, statenbrief 8 december 2020
Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving (<i>in ontwikkeling</i>)	GS stellen dit vast
Integrale visie en aanpak vakantieparken	Samenwerkingsprogramma, statenbrief 6 juli 2021
Programma Groen Groeit Mee	Samenwerkingsprogramma, statenbrief 13 juli 2021
Bodem- en Waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027 (<i>in ontwikkeling</i>)	PS stellen dit vast
Programma Klimaatadaptatie 2020-2023	PS, 30 september 2020
Uitvoeringsprogramma Bodemdaling provincie Utrecht 2020-2023	PS, 30 september 2020
Regionale adaptatiestrategieën	Samenwerkingsprogramma, statenbrief 15 december 2020 en een 2 ^e volgt.
Programma Mooie en Veilige dijken	Samenwerkingsprogramma, Statenbrief 14 juli 2020
Programma energietransitie	PS, 29 januari 2020
Regionale Energie Strategieën Regio U16, regio Amersfoort en regio Foodvalley	Samenwerkingsprogramma, PS, 30 juni 2021 en PS, 6 oktober 2021
Kader voor regionale programmering wonen en werken	PS, 30 september 2020
Provinciaal programma wonen en werken	Vastgesteld door GS, statenbrief 5 oktober 2021
Economische Visie 2020-2027	PS, 3 maart 2021
Programma Versnelling Woningbouw 2021-2024	PS, 18 november 2020
Programma Hart van de Heuvelrug	Samenwerkingsprogramma PS, 3 februari 2014
Regionale economische agenda	PS, 29 januari 2020
Mobiliteitsprogramma 2019-2023	PS, 12 juli 2018
Uitvoeringsprogramma's bij mobiliteitsprogramma	Vastgesteld door GS, diverse statenbrieven
Cultuur en erfgoedprogramma 2020-2023	PS, 3 juni 2020
Utrechts programma Hollandse Waterlinies 2021-2024	Vastgesteld door GS, statenbrief 13 juli 2021
Strategisch bosbeleid (<i>in ontwikkeling</i>)	PS stellen dit vast
Natuurvisie provincie Utrecht	PS, 12 december 2016

Beleidskader Wet Natuurbescherming	PS, 12 december 2016
Bos- en heide notitie	Vastgesteld door GS, statenbrief 31 mei 2018
Realisatiestrategie Natuurvisie	Vastgesteld door GS, statenbrief 19 december 2017
Landbouwvisie	PS, 24 september 2018
Natura 2000 beheerplannen (<i>in ontwikkeling</i>)	GS stellen dit vast
Programma invasieve exoten	Vastgesteld door GS, statenbrief 8 januari 2019
Landschapsuitvoeringsplan (<i>in ontwikkeling</i>)	GS stellen dit vast
Samenwerkingsagenda Landbouw	PS, 18 februari 2019
Provinciale Voedselagenda	PS, 14 april 2021
Programma U Ned	Samenwerkingsprogramma, Uitgangspunten en beoordelingskader PS, 25 september 2019
Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort (<i>in ontwikkeling</i>)	Samenwerkingsprogramma, PS stellen dit vast
Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley (<i>in ontwikkeling</i>)	Samenwerkingsprogramma, PS stellen dit vast

De programma's zoals opgenomen in tabel 1 komen niet één op één overeen met de beleidsdocumenten zoals genoemd in de Programmabegroting 2022. Dit komt, doordat niet alle daar genoemde beleidsdocumenten als een programma gezien kunnen worden. Ook worden sommige daar genoemde beleidsdocumenten binnenkort vervangen door een nieuw programma, zoals het Programma Recreatie & Toerisme wat de Agenda Recreatie & Toerisme gaat vervangen. Hieronder is een verantwoording van de verschillen opgenomen.

Programma's Programmabegroting	Beleidsdocumenten	Verantwoording
1. Ruimtelijke ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> a. Omgevingsvisie b. Interim Omgevingsverordening c. Woondeal regio Utrecht d. Regiodeal Vitale wijken Overvecht, Batau en Vollenhoven e. Woondeal regio Amersfoort 	Deze zijn niet opgenomen in dit voorstel. Redenen: a. en b. vormen de basis voor de programma's. c., d. en e. zijn afsprakenkaders die doorwerking in programma's kunnen hebben.
2. Landelijk gebied	<ul style="list-style-type: none"> a. Beleidskader Wet Natuurbescherming provincie Utrecht 2017 b. Landbouwvisie provincie Utrecht 2018 c. Natuurvisie provincie Utrecht 2017 d. Realisatiestrategie Natuurvisie 2018-2027 (2018) e. Samenwerkingsagenda landbouw provincie Utrecht 2019 f. Programma Oversteekbaarheid Fauna 2021-2023 g. Voedselagenda provincie Utrecht 2021-2023 h. Instrumentenkader Uitvoering Groene Contour i. Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof in de provincie Utrecht 	a., b., c., d., e. en g. zijn opgenomen in dit voorstel. f., h. en i. zijn niet opgenomen in dit voorstel, omdat het uitwerkingen zijn van de programma's zoals opgenomen in dit voorstel. Wanneer een programma zoals de Landbouwvisie of de Natuurvisie aangepast wordt, zal ook de samenhang tussen de beleidsdocumenten opgepakt worden.

3. Bodem, water, milieu	<ul style="list-style-type: none"> a. Water, Bodem en Milieuplan 2016-2021 b. Schone Lucht Akkoord (SLA) c. Uitvoeringsagenda Schone Lucht 2018-2020 	<p>a. is opgenomen als de programma's Bodem & Water en Gezond & Veilig.</p> <p>b. en c. zijn via het programma Gezond & Veilig verbonden.</p>
4. Eenergie-transitie	Programmaplan Energietransitie 2020- 2025	Dit is opgenomen in dit voorstel.
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> a. Mobiliteitsvisie 2014-2028 b. Mobiliteitsprogramma 2019-2023 c. Uitvoeringsprogramma Wegen en Vaarwegen 2019-2023 d. Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid 2019-2023 e. Uitvoeringsprogramma Fiets 2019-2023 f. Uitvoeringsprogramma Smart Mobility 2019-2023 g. Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer 2019-2023 h. Uitvoeringsprogramma Multimodale Knooppunten 2019-2023 i. Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit j. Programma U Ned: Informatie, afspraken en documenten 	<p>a. is opgenomen in de Omgevingsvisie.</p> <p>b. is opgenomen in dit voorstel.</p> <p>c., d., e., f., g. en h. zijn opgenomen in dit voorstel als uitvoeringsprogramma's bij het mobiliteitsprogramma.</p> <p>i. betreft de structurele budgetbehoefte voor de begrotingsprogramma's 5 en 6.</p> <p>j. is opgenomen in dit voorstel.</p>
6. Bereikbaarheid II - OV	<ul style="list-style-type: none"> a. Mobiliteitsvisie 2014-2028 b. Mobiliteitsprogramma 2019-2023 c. Uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer 2019-2023 d. Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit e. Programma U Ned: Informatie, afspraken en documenten 	<p>a. is opgenomen in de Omgevingsvisie.</p> <p>b. is opgenomen in dit voorstel.</p> <p>c. is opgenomen in dit voorstel als 'uitvoeringsprogramma's bij het mobiliteitsprogramma.</p> <p>d. betreft de structurele budgetbehoefte voor de begrotingsprogramma's 5 en 6.</p> <p>e. is opgenomen in dit voorstel.</p>
7. Cultuur en Erfgoed	Programma Cultuur en erfgoed "Voor Jong & Altijd"	Dit is opgenomen in dit voorstel.
8. Economie	<ul style="list-style-type: none"> a. Focus op een vitale en duurzame economie 2020-2027 b. Agenda Recreatie en Toerisme 2016-2019 	<p>a. is opgenomen in dit voorstel onder 'nadere kaderstelling'.</p> <p>b. is opgenomen in dit voorstel.</p>
9. Bestuur	<ul style="list-style-type: none"> a. Agenda Toekomst (interbestuurlijk) Toezicht b. Actieplan Toekomst (interbestuurlijk) Toezicht c. Verordening systematische toezichtinformatie provincie Utrecht d. Gemeenschappelijk financieel toezichtkader gemeenten 2020 e. Programma Sterk Utrechts Bestuur f. Datagedreven Provincie g. Digitale routekaart Slimcity 2025 	Van deze beleidsdocumenten heeft alleen e. een relatie met de programma's onder de Omgevingswet. Deze is opgenomen in dit voorstel.

Bijlage 3: Nadere toelichting werkwijze projectbesluiten

1. Toelichting op het projectbesluit

Het projectbesluit vervangt onder meer het inpassingsplan uit de Wro. Met een projectbesluit kan een project planologisch mogelijk worden gemaakt en indien gewenst ook worden vergund. De projectprocedure kan worden doorlopen als een project van provinciaal belang wordt gerealiseerd ter uitvoering van een complex project. De Omgevingswet beoogt met dit instrument participatie aan de voorkant van het planvormingsproces te organiseren. Ook staat duidelijkere, meer gedragen en snellere besluitvorming hierbij voor ogen. GS zijn het bevoegd gezag voor het vaststellen van het projectbesluit. De projectprocedure kent enkele verplichte participatiemomenten. Uitgangspunt is dat in het projectbesluit alle relevante aspecten van het project zijn afgewogen en dat het project kan worden uitgevoerd. In het projectbesluit kan worden bepaald dat het tevens geldt als omgevingsvergunning, maatwerkvoorschrift of uitvoeringsbesluit. Het projectbesluit wijzigt het omgevingsplan.

Het in deze werkwijze opgenomen basisproces worden de afspraken op hoofdlijnen gemaakt. Projectsamenwerking kan de situatie zich bijvoorbeeld voordoen dat overwogen moet worden een planMER op te stellen, voorbereidingsbesluiten genomen moeten worden of coördinatie gewenst is. Dit zijn situaties die ook invloed hebben op te doorlopen procedures. Hierbij zal de werkwijze zodanig zijn dat PS tijdig wordt geconsulteerd met het oog op een duidelijke procesgang voor iedereen.

Aan het eind van deze bijlage zijn de formele stappen van de projectbesluitprocedure nader toegelicht.

2. Toepassing projectbesluit

Voor toepassing van het instrument moet er sprake zijn van een *provinciaal belang* en moet voldaan kunnen worden aan het *subsidiariteitsvereiste*. Dit houdt in dat de provincie een taak of bevoegdheid alleen kan uitoefenen als (1) dat noodzakelijk is gelet op een provinciaal belang en dat belang niet doeltreffend en doelmatig kan worden behartigd door het gemeentebestuur of (2) dat nodig is gelet op de doelmatige en doeltreffende uitoefening van taken en bevoegdheden op grond van de Omgevingswet of een internationale verplichting. Dit betekent dat het primaat bij de gemeente is gelegen bij het (doen) realiseren van de maatschappelijke doelen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, tenzij de wetgever dit anders heeft bepaald. Dit betekent ook dat de motivatie voor de toepassing van het instrument bij elke procedurestap aandacht vraagt.

In de Omgevingsvisie is over de toepassing van het instrument het volgende neergelegd: *“Een projectbesluit wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Voor provinciale belangen stellen wij een projectbesluit vast als gemeenten dit verzoeken of als wij onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Bij een projectbesluit voor (provinciale) infrastructuur volgen wij een proces met een brede verkenning, een variantenanalyse en vervolgens een tracékeuze.”*

Een alternatief op het instrument projectbesluit is de ‘buitenplanse omgevingsplanactiviteit van provinciaal belang’ (bopa-pb). De voorbereiding daarvan is procedureel minder vastomlijnd dan bij het projectbesluit. De omgevingsvergunning voor de omgevingsplanactiviteit kan worden ingezet als het gaat om provinciale projecten waarvoor bewust niet is gekozen voor een projectbesluit. Deze situatie doet zich bijvoorbeeld voor als een projectbesluit vanwege de geringe omvang en complexiteit van een project niet wenselijk is, maar voor het beoogde project wel een belangenafweging op provinciaal niveau nodig is. Gedacht kan hierbij worden aan bijvoorbeeld realisatie van een rotonde of een zonneveld. De omgevingsvergunning voor de

omgevingsplanactiviteit hoeft geen betrekking te hebben op een project dat door de provincie zelf wordt uitgevoerd.

Het inzetten van de bopa-pb is niet in alle gevallen mogelijk. Voor bepaalde activiteiten van provinciaal belang kunnen GS alleen een projectbesluit vaststellen. Het gaat hier op provinciaal niveau om de *aanleg of uitbreiding van een productie-installatie voor opwekking van duurzame elektriciteit met behulp van windenergie met een capaciteit van ten minste 5 Mw maar minder dan 100 MW, met inbegrip van de aansluiting van die installatie op een net* (Artikel 9c Invoeringswet Omgevingswet).

3. Ook nadere kaderstelling door PS voor projectbesluiten?

De tekst uit de omgevingsvisie en de toepassingsmogelijkheden, inclusief de daarbij behorende motiveringsvereisten, maken voor zover dat nu kan worden overzien nadere kaderstelling voor toepassing van het instrument projectbesluit niet noodzakelijk. De huidige kaders maken dat een specifieke overweging per situatie gemaakt wordt. Ook worden voldoende mogelijkheden geboden om tot een weloverwogen keuze te komen waarbij ook PS worden geïnformeerd en geraadpleegd.

4. Toelichting formele procedurestappen basisproces Projectbesluit

Stap 1: Kennisgeving voornemen

Met deze kennisgeving geven GS aan dat een verkenning zal worden uitgevoerd over de mogelijke uitvoering van een project. Het project is of wordt in de toekomst een mogelijke opgave in de fysieke leefomgeving. Het is van belang dat GS in het voornemen uitgangspunten aandragen voor het redelijkerwijs in beschouwing nemen van de oplossing. Bij het voornemen krijgt iedereen de gelegenheid mogelijke oplossingen voor de opgave voor te dragen. GS moeten daarbij uitgangspunten benoemen voor het redelijkerwijs in beschouwing nemen van die oplossing(en).

Het voornemen bevat in ieder geval:

- Een beschrijving van de opgave/doelstelling en probleemanalyse;
- Een beschrijving van de wijze waarop de verkenning zal worden uitgevoerd;
- De termijn waarbinnen de verkenning zal worden uitgevoerd;
- Een vermelding van het bevoegd gezag;
- De inrichting van het participatieproces;
- Een vermelding of het projectbesluit wordt vastgesteld zonder of met een daaraan voorafgaande voorkeursbeslissing;
- Of voor het project een plan-MER (i.k.v. voorkeursbeslissing) of project-MER moet worden opgesteld.

Het voornemen moet worden gepubliceerd en het besluit is niet appellabel en daardoor niet vatbaar voor bezwaar- en beroep.

Stap 2: Kennisgeving participatie

De kennisgeving participatie maakt inzichtelijk op welke manier burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zullen worden betrokken bij het proces. De kennisgeving participatie kan gelijktijdig plaatsvinden met de kennisgeving voornemen, maar dat is niet verplicht. De kennisgeving participatie moet uiterlijk bij aanvang van de verkenning worden gedaan.

Er moet in de kennisgeving ieder geval worden ingaan op:

- wie worden betrokken;
- waarover zij worden betrokken;
- wanneer zij worden betrokken;
- wat de rol is van het bevoegd gezag (en evt. de initiatiefnemer) bij het betrekken van deze partijen; en
- waar aanvullende informatie beschikbaar is of komt.

De kennisgeving participatie vermeldt indien nodig dat een (m.e.r.) moet worden opgesteld voor het plan/project en dat onderzoek gedaan wordt naar de precieze reikwijdte en detailniveau van het m.e.r..

GS moeten de naar voren gebrachte voorstellen betrekken bij de besluitvorming en motiveren om welke redenen bepaalde voorstellen niet bij de planvorming worden betrokken.

Stap 3: Verkenning

De verkenning heeft tot doel het verzamelen van alle benodigde informatie met als doel het komen tot oplossingen voor de opgave. Bij de verkenning wordt de nodige kennis en inzichten vergaard over:

- De aard van de opgave;
- De voor de fysieke leefomgeving relevante ontwikkelingen, en
- De mogelijke oplossingen voor die opgave, waaronder de oplossingen die zijn aangedragen in het kader van het voornemen of het participatietraject.

De verkenning moet voldoende informatie bieden om een (voorkeurs)beslissing te nemen en vervolgens een Projectbesluit vast te stellen. Er gelden geen eisen aan de manier waarop de verkenning wordt uitgevoerd. Het is aan het bevoegd gezag om de verkenning nader in te vullen afhankelijk van de aard en de omvang van het project. De verwachting is dat de verkenning voor grote en complexe projecten omvangrijker is dan voor een kleiner project.

Stap 4: Voorkeursbeslissing (soms)

De voorkeursbeslissing vormt een afsluiting van de verkenning. Een voorkeursbeslissing vermeldt in ieder geval:

- Welke oplossing de voorkeur van het bevoegd gezag heeft. Het bevoegd gezag moet in de voorkeursbeslissing onderbouwen hoe de voorkeur bijdraagt aan het oplossen van de opgave. Het bevoegd gezag geeft in de voorkeursbeslissing aan wat het project zal inhouden als de voorkeur wordt uitgesproken voor het uitvoeren van het project.
- Hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken en wat de resultaten zijn van de uitgevoerde verkenning;
- Hoe is omgegaan met de door derden voorgedragen mogelijke oplossingen en de daarover door deskundigen uitgebrachte adviezen.

De voorkeursbeslissing houdt in:

- De uitvoering van een project.
- Een oplossing zonder project.
- Een combinatie van het uitvoeren van een project en een oplossing zonder een project.
- Het niet uitwerken van een oplossing.

De voorkeursbeslissing wordt voorbereid met de uniforme uitgebreide voorbereidingsprocedure. Zienswijzen kunnen naar voren worden gebracht door eenieder. De voorkeursbeslissing is niet vatbaar voor bezwaar of beroep.

Stap 5: projectbesluit

Het projectbesluit maakt de uitvoering van de opgave (het project) mogelijk. Het projectbesluit bevat in ieder geval:

- Een beschrijving van het project.
- Voor zover nodig: de voor de fysieke leefomgeving relevante (al dan niet vergunningplichtige) permanente of tijdelijke maatregelen en voorzieningen om het project te realiseren.
- Voor zover nodig: de (al dan niet vergunningplichtige) maatregelen die zijn gericht op het ongedaan maken, beperken of compenseren van de nadelige gevolgen van het project of van het in werking hebben of in stand houden daarvan voor de fysieke leefomgeving.
- Hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken en wat de resultaten zijn van de verkenning, waarbij in ieder geval wordt ingegaan op de door derden voorgedragen mogelijke oplossingen en de daarover door deskundigen uitgebrachte adviezen. Het is mogelijk om gebruik te maken van de informatie over participatie uit de voorkeursbeslissing.

Het projectbesluit mag bevatten:

- Regels die het omgevingsplan wijzigen als dat nodig is (dit is niet van toepassing in de overgangsfase zolang nog sprake is van een omgevingsplan – tijdelijk deel).
- Omgevingsvergunningen voor activiteiten ter uitvoering van het projectbesluit waarvoor het projectbesluit geldt.
- Andere uitvoeringsbesluiten, zoals een onttrekking van de weg aan de openbaarheid of een verkeersbesluit.
- Een maatwerkvoorschrift.
- Een besluit om decentrale regels om dringende redenen buiten toepassing te laten.

Het projectbesluit moet voldoen aan de algemene regels over besluiten, zoals is neergelegd in de Awb en de Ow, maar ook aan de instructieregels van PS en de instructieregels van het Rijk.

Bijlage 4: Reactie op mondelinge en schriftelijk inbreng Statenfracties

Tijdens en na de werksessie zijn diverse vragen en reacties voor de werkwijzen naar voren gebracht. In deze bijlage zijn ze puntsgewijs opgenomen en is aangegeven hoe er in het statenvoorstel mee om is gegaan.

Statenfractie SGP:

<i>Reactie/ vraag</i>	<i>Antwoord en wijze van verwerken</i>
Onverplicht programma ligt niet ter inzage. Is er dan wel een bespreking van het ontwerp in PS / de commissie? Heeft PS daar dan nog iets over te zeggen volgens deze procedure?	Een Omgevingswetprogramma wordt altijd ter inzage gelegd, ongeacht of het een verplicht of onverplicht programma is. Daarnaast ontvangen PS in de voorgestelde werkwijze altijd een ontwerp / concept van een programma voordat GS deze vaststellen. Uitvoeringsprogramma's worden nu meestal ook al door GS vastgesteld.
GS beslissen tot nadere kaderstelling bij programma's. Hoe wordt de mening van PS hierin meegewogen en wat is de positie van PS hierin?	Dit is verduidelijkt in het voorstel. De mening van PS geeft de doorslag voor nadere kaderstelling. GS beslissen hier formeel over om te voorkomen dat er twee statenvoorstellen nodig zijn: 1 voor het besluit tot kaderstelling en 1 voor de kaderstelling zelf. PS kan in de commissie toezegging vragen aan GS voor nadere kaderstelling. Indien GS tegen de wil van PS dat toch niet doen (vrij extreme situatie) dan kan dat via motie vreemd worden afgedwongen.
Waarom staat niet in het voorstel dat een Ontwerp programma standaard ter bespreking geagendeerd wordt? Nu worden PS afhankelijk van opwaarderen.	Dit was open gelaten zodat PS hier zelf over kunnen beslissen. PS gaan immers zelf over de agenda. Op basis van de bespreking is dit gewijzigd en wordt deze statenbrief standaard ter bespreking geagendeerd.
Voor financiën staat er dat in de statenbrief gemeld wordt wat het programma gaat kosten en dat het via de begroting geregeld wordt. Maar kun je dan nog iets aanpassen? Het is nodig met elkaar goed hierover na te denken, te bepalen wat werkbaar is en dit te borgen.	Dit speelt nu vaak ook al bij voorstellen. In de kadernota wordt geld gereserveerd, daarna wordt een plan gemaakt en in de begroting wordt het definitief gemaakt. In het voorstel is nu aangevuld dat over het budget vooraf of achteraf besloten wordt via de P&C-cyclus. De werkbaarheid hiervan kan via die cyclus of bij de voorgestelde evaluatie besproken worden. In algemene zin blijft natuurlijk gelden dat geld pas uitgegeven kan worden als de Staten een besluit over de begroting hebben genomen. Dit betekent dat een door GS vastgesteld programma pas kan starten als PS over de voor die uitvoering benodigde middelen heeft besloten.
Statenbrieven: apart kopje naast SV en SB bij elke commissie met bespreekstukken m.b.t. programma's onder de Omgevingswet.	Dit is overgenomen en in het statenvoorstel bij de 'vooraf' in de toelichting op schema 1 opgenomen.
PS ontvangen de Ontwerp voorkeursbeslissing ter informatie. Waarom? Bij verkenning is dit ter bespreking.	De resultaten van de verkenning worden met PS besproken. Op basis van deze resultaten en bespreking wordt de ontwerp-voorkeursbeslissing opgesteld en ter inzage gelegd. PS worden daarover op dat moment geïnformeerd. Op basis van bijvoorbeeld ontvangen zienswijzen of een advies van de commissie m.e.r. wordt de definitieve voorkeursbeslissing voorbereid. Het startgesprek biedt ruimte aan GS en PS om de ontwerp-voorkeursbeslissing ter bespreking te agenderen.

Omgang met zienswijzen: voorkeur voor een ronde langs de Staten tussen beantwoording zienswijzen en definitief vaststellen nota van beantw. + programma. Burgers kunnen PS hierover benaderen en welk gesprek is dan mogelijk? Dit moet werkbaar worden voor PS. Achteraf corrigeren of repareren is een veel zwaarder proces.	De zienswijzen worden ingediend bij GS en het is aan GS om er over te beslissen. Om de rollen van GS en PS helder te houden is een extra stap met PS over de beantwoording van zienswijzen niet opgenomen. Verantwoording en rol PS i.r.t. burgers gaat via de commissies. Dit gaat nu ook al zo bij veel andere uitvoering en uitwerkingen. Reparatie of correctie moet zich vooral verhouden tot de kaderstelling van PS en niet tot de zienswijzen.
Leg in dit statenvoorstel over de werkwijzen vooraf zoveel als mogelijk zaken vast en bepaal niet achteraf per situatie hoe de aanpak is.	Dit is verwerkt door inhoud van diverse statenbrieven beter te duiden en agendering van statenbrieven ter bespreking expliciet op te nemen. Daar tegenover staat dat het niet gewenst is de werkwijze onnodig te verzwaren. Om die reden meent GS met dit voorstel hier een goede balans in te hebben gevonden.

Statenfractie CDA

<i>Reactie/ vraag</i>	<i>Antwoord en wijze van verwerken</i>
Zijn de Staten ook participant in de terinzagelegging?	De Staten hoeven geen zienswijze in te dienen. Het ontwerp dat ter inzage wordt gelegd wordt ook naar de Statencommissie gestuurd. De inbreng van de commissie wordt ook in de NvB opgenomen en voorzien van een reactie hoe deze is verwerkt in het definitieve programma of projectbesluit.
Is er een verschil in participatie van de Staten tussen verplichte en onverplichte programma's?	Nee, PS ontvangen in de voorgestelde werkwijze altijd een ontwerp / concept van een programma voordat GS deze vaststellen. Voor uitvoeringsprogramma's betekent dit vaak een extra stap in het betrekken van de Staten.
Bij welke stap in de fasen van een projectbesluit hoort de MER?	Uitgaande van een planMER wordt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau opgesteld en in procedure gebracht ten tijde van de verkenning. Tijdens de verkenning wordt ook het planMER vervolgens opgesteld. Dit planMER ligt vervolgens ten grondslag aan de (ontwerp)voorkeursbeslissing, waarbij ook de commissie m.e.r. wordt geconsulteerd. Mede op basis van het planMER wordt de voorkeursbeslissing genomen. De omgang met de MER is overigens onderdeel van het startgesprek.
We zullen moeten kijken hoe dit gaat functioneren. Er spelen nu al vragen rond procedures, bijvoorbeeld i.r.t. de P&C-cyclus, en dat kan groter worden.	Er worden met dit statenvoorstel nieuwe werkwijzen ingevoerd. Hier gaan we de komende periode ervaring mee opdoen. In de besluitvorming in het kader van programma's en projectbesluiten zal er mede aandacht zijn voor hoe dit zich verhoudt tot de P&C-cyclus. Dit kan vervolgens deel uitmaken van de voorgenomen evaluatie.
Wanneer kunnen de Staten vaststellen dat ze in moeten grijpen, als de Ow zegt dat een initiatief altijd van onderaf moet komen?	Dit voorstel gaat over de producten die we zelf opstellen. Voor het initiatief van onderaf zijn er in de basis andere instrumenten. De provincie kan in sommige gevallen zelf initiatiefnemer zijn, of initiatiefnemers kunnen zich tot de provincie wenden.

	In die gevallen vormt – als deze initiatieven zich in de basis lenen voor een projectbesluit - het startgesprek het vertrekpunt.
Het politieke systeem is zo ingericht, dat we elkaar scherp houden. Dit nu goed vastleggen is nodig. Als programma's integraler worden, dan zullen we er ook minder vaak over spreken.	Dit ondersteunt het voorstel. Integralere programma's zorgen er voor dat ook bij ter bespreking agenderen van enkele statenbrieven de agenda's niet vollopen.
Voor het projectbesluit worden vijf stappen onderscheiden. In hoeverre kunnen PS deze stappen volgen en hoeveel ruimte hebben zij hierin? Welke bevoegdheid blijft er over?	In het schema en de toelichting daarop staat het basisproces, met per stap een schets van de betrokkenheid van PS. Afhankelijk van het belang van het besluit zal de betrokkenheid groter kunnen worden.
Voor projectbesluiten is ook een breder kader nodig. Nu zijn Omgevingswet, visie en verordening genoemd. Zijn er ook meer te bedenken?	Ja, bijvoorbeeld bij de nadere kaderstelling voor een programma kan ook nadere kaderstelling worden gegeven voor toepassing van het instrument projectbesluit.
Statenvoorstellen worden altijd ter bespreking geagendeerd, maar statenbrieven alleen als iemand ze opwaardeert. En alleen degene voert echt het gesprek. Als we nu afspreken dat deze altijd opgewaardeerd worden, dan is er eigenlijk een andere methode nodig.	Het standaard agenderen wordt voorgesteld voor twee statenbrieven bij programma's: bij de start en bij het Ontwerp van een Omgevingswetprogramma. Dit is in het statenvoorstel bij de 'vooraf' in de toelichting op schema 1 opgenomen. Het standaard agenderen wordt voorgesteld voor twee statenbrieven bij projectbesluiten: bij de start en bij de Verkenning. Dit is in het statenvoorstel bij de 'vooraf' in de toelichting op schema 2 opgenomen.
Is het mogelijk om statenbrieven Omgevingswetproof te maken? Dus in de indeling van de statenbrieven aangeven waar de brief over gaat en welke wijziging voorgesteld wordt. Gaat het om kaderstelling, gaat het om budget, of is het voor de controlerende rol?	De indeling van de statenbrieven wordt niet gewijzigd met dit statenvoorstel. Daar is een ander werkproces voor via o.a. de griffie. Deze vraag van de Staten wordt meegegeven aan de griffie om mee aan de slag te gaan.
Het zou prettig zijn als er de gelegenheid is om een toelichting te geven op zienswijzen voor de besluitvorming. Net zoals dat bij de Omgevingsvisie en -verordening plaats vond. Dan ontstaat er een beeld van de participatie in deze fase.	Bij de visie en verordening ontvingen PS de zienswijzen en betrok ze die via de nota van beantwoording bij het besluit. GS gaan over de programma's en projectbesluiten. Dus de zienswijzen worden bij GS ingediend en GS betrekken die bij hun besluit. PS ontvangen vervolgens via een statenbrief het besluit en de nota van beantwoording. De mogelijkheid die bij de vaststelling van de Omgevingsvisie en -verordening geboden wordt voor het mondeling toelichten van zienswijzen is een extra stap in dat proces die niet wettelijk verplicht is. Het zal van het programma en de daarvoor ingediende zienswijzen afhangen of dit ook nodig is voor de zienswijzen die in dit kader bij GS ingediend worden.

Statenfractie VVD

<i>Reactie/ vraag</i>	<i>Antwoord en wijze van verwerken</i>
Voor verschillende programma's is er een verschillende procedure. Maak duidelijker waarom.	In de toelichting op het schema in het statenvoorstel is duidelijker aangegeven wanneer welk deel van de procedure van toepassing is.
Kan een programma als PR&T actief op de agenda staan, of moeten PS dit zelf doen?	In het voorstel is nu aanvullend opgenomen dat statenbrieven over ontwerp Omgevingswet-programma's altijd ter bespreking geagendeerd worden. De werkwijze is echter nog niet vastgesteld op het moment dat PR&T in de commissie ligt.
Bij het startgesprek over het projectbesluit kan de uitkomst ook zijn dat we het niet doen. Dat is wel bijzonder, want er is toch lang over nagedacht voordat er een voorstel onze kant op komt.	De projectprocedure kent veelal een relatief lange doorlooptijd en is met name bedoeld voor complexe ontwikkelingen. Om die reden wordt belang gehecht aan gedragenheid voor instrumentkeuze. Als PS zich in het startgesprek in meerderheid nadrukkelijk uitspreekt tegen de toepassing van het instrument zal de projectprocedure niet worden opgestart, zoals ook in de toelichting op schema 2 is aangegeven. Als er sprake is van een wettelijk verplichte toepassing van het instrument, dan ligt dit niet als keuze voor.
Instrumentkeuze helder bij startgesprek projectbesluit. Wat betekent dit? Overwegingen of keuze?	Bij het startgesprek staat centraal de keuze voor het instrument projectbesluit. Aan die keuze moeten heldere overwegingen ten grondslag liggen.
Er is meer duiding nodig bij de manier waarop opmerkingen van de commissie worden meegenomen. Bij projectbesluit staat hierover een mooie zin die ook bij programma's terug kan komen.	Hieraan is in het statenvoorstel meer duiding gegeven door de zinnen bij programma's en projectbesluiten op dit punt hetzelfde te formuleren.
Dit is het moment . Er ligt iets en we willen door. Dit is ook hoe we met elkaar moeten willen samenwerken.	Dit ondersteunt het voorstel.
Door statenbrieven standaard op de agenda te zetten ter bespreking, zijn alle partijen in de gelegenheid om er iets over te zeggen. Je krijgt de mogelijkheid om je te uiten en GS zal dit dan horen.	Het standaard agenderen wordt voorgesteld voor twee statenbrieven bij programma's: bij de start en bij het Ontwerp van een Omgevingswetprogramma. Dit is in het statenvoorstel bij de 'vooraf' in de toelichting op schema 1 opgenomen. Het standaard agenderen wordt voorgesteld voor twee statenbrieven bij projectbesluiten: bij de start en bij de Verkenning. Dit is in het statenvoorstel bij de 'vooraf' in de toelichting op schema 2 opgenomen.
In de eerste statenbrief willen we naast de voorstellen graag ook het volgende zien: <ul style="list-style-type: none"> - Scenario's of dilemma's binnen het werkveld die leiden tot de keuze voor een instrument. - Relatie met concrete doelen uit de begroting en de kadernota. - Relatie met andere programma's. 	Dit is toegevoegd aan de opsomming over wat er in ieder geval opgenomen wordt in de eerste statenbrief bij zowel de programma's als de projectbesluiten.

- Relatie met de omgevingsvisie.	
Er wordt veel gebruik gemaakt van statenbrieven. Bij het projectbesluit staat omschreven dat er een gemotiveerde reactie komt op onze opmerkingen. Maar bij het programma niet. Voeg dat toe.	Dit is toegevoegd in de toelichting op de werkwijze voor programma's.
PS moeten gelijktijdig met de 'buitenwacht' reageren op het ontwerp programma waarbij PS, voor vaststelling, niet in de gelegenheid worden gesteld om inhoudelijke te reageren op de ingediende zienswijze en de reactie van het college hierop. Is het denkbaar om hier nog een bepaalde tussenstap in te bouwen zodat wij onze rol als volksvertegenwoordiger naar buiten kunnen uitdragen?	De zienswijzen worden ingediend bij GS en het is aan GS om er over te beslissen. Om de rollen van GS en PS helder te houden is een extra stap met PS over de beantwoording van zienswijzen niet opgenomen. PS ontvangen vervolgens via een statenbrief het besluit en de nota van beantwoording. De inbreng van de commissie wordt ook in de NvB opgenomen en voorzien van een reactie hoe deze is verwerkt in het definitieve programma of projectbesluit. Verantwoording en rol PS i.r.t. burgers gaat via de commissies. Dit gaat nu ook al zo bij veel andere uitvoering en uitwerkingen.

Statenfractie GroenLinks

<i>Reactie/ vraag</i>	<i>Antwoord en wijze van verwerken</i>
Is de uitzondering om bepaalde programma's niet ter inzage te leggen generiek?	De werkwijze met ter inzage legging wordt voorgesteld voor alle Omgevingswetprogramma's en de verplichte uitvoeringsprogramma's. Alle andere programma's worden niet ter inzage gelegd.
Op welke wetsartikelen baseren we ons? Wat zegt de Omgevingswet letterlijk?	Dit is opgenomen in het statenvoorstel onder 'Juridische en andere relevante kaders'.
Is er terug gekeken naar de inpassingsplannen die we al hebben? Wat is daarvan geleerd?	Het instrument inpassingsplan (PIP) is sinds de inwerkingtreding van de Wro in 2008 om diverse redenen toegepast. De ervaring die we als provincie met dit instrument hebben opgedaan ligt mede ten grondslag aan dit voorstel. Veelal is tot een PIP gekomen nadat de planvorming vergevorderd was. De Omgevingswet vraagt dat al in een pril stadium wordt gekomen tot de keuze om het instrument projectbesluit wel of niet te gebruiken.
De tabel met programma's suggereert dat PS uitsluitend over de eerste kolom gaat. Daar staat maar bij een paar onderwerpen iets. Wat als iets in de andere kolommen de Staten ook aan gaat?	De tabel geeft slechts de huidige situatie weer. Bij iedere start van een Omgevingswetprogramma kan het gesprek gevoerd worden of er nadere kaderstelling nodig is en dus of PS een aanvullende rol hebben voor het betreffende thema.
Het is belangrijk om duidelijker te maken wat een kader is en wat een programma.	In de tabel in het statenvoorstel zijn beide apart opgenomen. Ook in de toelichting is dit geduid.
Wat betreft het startgesprek over kaderstelling; Het is niet voorstelbaar dat PS gaan over de inhoud van kaders maar niet over de vraag of (aanvullende) kader) nodig zijn. Dit moet zeker aangepast worden.	Om de werkwijze niet te verzwaren met een extra statenvoorstel is dit niet aangepast. Wel is duidelijker opgeschreven dat het in de rede ligt dat GS zullen doen waar de commissie in meerderheid om vraagt. Daarnaast kunnen PS hier altijd een toezegging over vragen. Er is ook

	niet voor gekozen om direct een statenvoorstel voor te bereiden, omdat de eerste statenbrief meer informatie bevat dan enkel de eventueel benodigde nadere kaderstelling.
Altijd agenderen van statenbrieven aan het begin van het proces als aan het einde is een goed voorstel. En bij grote ontwikkelingen kan dit ook tussendoor nodig zijn. Dan is het wel nodig dat we iets efficiënter gaan werken. Om te voorkomen dat we meer gaan praten.	Het agenderen bij start en bij concept/ ontwerp is opgenomen. Eventuele extra agendering is maatwerk. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat het streven is om integralere programma's te maken. Dat zorgt er voor dat ook bij ter bespreking agenderen van enkele statenbrieven de agenda's niet te veel vol lopen. Voor het projectbesluit is het ter bespreking agenderen in dit voorstel opgenomen voor de start en de verkenning.
In de memo gaat over de verantwoordelijkheids-verschuiving, maar hier van verschuiving in de beslissingsbevoegdheid. Kies ook voor andere woorden dan betrokkenheid van PS: samenwerking, consulteren, raadplegen etc.	Deze begrippen zijn aangepast in het voorstel.
In de Statenbrief aan het begin van het proces moet naast de genoemde elementen veel aandacht zijn voor het proces: planning, zienswijzen, wanneer ter inzage legging, monitoring etc. Het proces kan per onderwerp nogal verschillen in zwaarte.	Het proces en de aanpak van het maken van een programma is opgenomen bij stap 3 in de werkwijze voor programma's. Hier is aangegeven dat o.a. planning en een duiding van de vereisten uit de Omgevingswet opgenomen worden.
Ook lopende het proces moeten PS de zekerheid hebben dat zij van belangrijke ontwikkelingen op de hoogte blijven (zowel bij programma's en projectbesluit) en hun mening kunnen geven.	Hiervoor zijn voldoende mogelijkheden in de werkwijze opgenomen. Bij de evaluatie van de werkwijze kan ook bekeken worden of hier voldoende gebruik van wordt gemaakt.
Mocht er echt een groot verschil van mening tussen GS en PS zijn dan heeft een Statenlid uiteindelijk zware algemene instrumenten. Zorg dus voor een goede werkwijze en stuur op goede samenwerking.	Dit is ook het doel van deze werkwijze en de uitgebreide besprekingen die eraan vooraf zijn gegaan: een werkwijze ontwikkelen waarin GS en PS elkaar goed kunnen vinden.
Programma's en werken met programma's onder Ow is nieuw. Stel werkwijze vast voor een jaar en dan in december 2022 evalueren.	Dit voorstel was opgenomen in het memo en is nu concreet gemaakt door er een beslispunt van te maken.

Statenfractie ChristenUnie

<i>Reactie/ vraag</i>	<i>Antwoord en wijze van verwerken</i>
Niet alles inhoudelijk bespreken, maar wel het proces controleren kan in de praktijk lastig zijn.	Een nieuwe werkwijze heeft altijd leertijd nodig. Om die reden wordt een evaluatie na 1 jaar voorgesteld.
Er is nieuw type oplegger nodig. We moeten voorkomen dat de commissieagenda dichtslibt. Dit zit eigenlijk tussen statenbrief en statenvoorstel in. Voorstel voor twee extra categorieën: een term voor alles wat met de programma's te	Het standaard agenderen wordt voorgesteld voor twee statenbrieven bij programma's: bij de start en bij het Ontwerp van een Omgevingswetprogramma. Dit is in het statenvoorstel bij de 'vooraf' in de toelichting op schema 1 opgenomen. Het standaard agenderen wordt voorgesteld voor twee statenbrieven bij projectbesluiten: bij de start en bij

<p>maken heeft (Programmabrieven?) en een term voor alles wat met de projectbesluiten te maken heeft (Projectbesluitbrieven?). Gebruik hiervoor een duidelijke afkorting, wellicht met een extra letter voor de brieven aan het begin van het traject als het om de kaderstelling gaat?</p>	<p>de Verkenning. Dit is in het statenvoorstel bij de 'vooraf' in de toelichting op schema 2 opgenomen. Het voorstel is om dit op de agenda duidelijk aan te geven en dus geen andere naam voor statenbrieven te introduceren. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat het streven is om integralere programma's te maken. Dat zorgt er voor dat ook bij ter bespreking agenderen van enkele statenbrieven de agenda's niet te veel vol lopen.</p>
<p>Er is een serie werkafspraken nodig over het 'gesprek' bij de kaderstelling aan het begin van een traject. Wat zijn de resultaten van het 'gesprek'? Wat betekent het 'elkaar meenemen'? Wat is de inbreng van PS als GS een startnotitie maken en als GS een programma gaan 'herijken'?</p>	<p>In het voorstel is opgenomen wat er in de eerste statenbrief in ieder geval moet staan en er is duidelijker gemaakt hoe GS met de reactie van de commissie om zullen gaan. Voor wat betreft de werkwijze voor programma's maakt het niet uit of er een nieuw programma gemaakt wordt of dat er een bestaand programma aangepast wordt.</p>
<p>Het lijkt goed dat alle 'statenbrieven' rond programma's en projectbesluiten geagendeerd worden in een Commissie Omgevingsvisie 'nieuwe stijl'. Dit garandeert en stimuleert een integrale aanpak en dit zorgt er meteen voor dat de bespreking van deze stukken nooit drukt op de agenda's van de vakcommissies (RGW, M&M en BEM).</p>	<p>De Staten gaan zelf over de commissies. Op dit moment is het voorstel om de commissie Omgevingsvisie af te bouwen en na invoering van de Omgevingswet op te heffen. Met dit statenvoorstel wordt dat niet aangepast. Mocht deze wens breed leven, dan kan het presidium hierover beslissen.</p>
<p>Dit moet iets zijn/worden van ons allen (los van coalitie / oppositie). Een volgende periode kan het maar zo zijn dat de posities omgekeerd worden. Het moet een proces zijn waar PS zo goed mogelijk in haar kracht wordt gezet: - aan de voorkant bij het startdocument - gedurende het proces controlerend - bij een uiteindelijk programma controlerend (nl is programma goede uitwerking van de kaderstelling).</p>	<p>Dit is inderdaad ook de reden om de werkwijzen helder vast te leggen en via de voorbesprekingen te komen tot een werkwijze die voor PS als geheel en voor iedere Statenfractie passend is.</p>
<p>Om de rol van volksvertegenwoordiger goed te kunnen vervullen, moeten PS tijdig het overzicht van de zienswijzen krijgen, het liefst schriftelijk voor de commissiebehandeling. Het maakt gevoelsmatig wel verschil hoe het participatieproces is ingestoken door GS. Als een programma door GS wordt vastgesteld na een participatieproces met co-creatie dan is de behoefte aan informatie kleiner dan bij een minimaal participatietraject.</p>	<p>De zienswijzen worden bij GS ingediend en GS betrekken die bij hun besluit. Om de rollen zuiver te houden, blijft het voorstel hiertoe beperkt. PS ontvangen vervolgens via een statenbrief het besluit en de nota van beantwoording. De inbreng van de commissie wordt ook in de NvB opgenomen en voorzien van een reactie hoe deze is verwerkt in het definitieve programma of projectbesluit. De aanpak van participatie wordt via een statenbrief ook met PS gedeeld, zowel bij programma's als bij projectbesluiten. Dat is het moment om dit indien nodig te bespreken in de commissie.</p>
<p>Monitoring en meer pilots: pleiten voor experimenteren gekoppeld aan evalueren. Er is gestart met pilot voor gebiedsontwikkeling in de Harmelerwaard. Dat is een traject dat wel</p>	<p>Het werken met pilots is een ander onderwerp dan het vastleggen van de werkwijzen voor programma's en projectbesluiten. En met het vastleggen van deze werkwijzen, en het voorstel voor een evaluatie na 1 jaar, is</p>

<p>een paar jaar gaat duren en dat betekent dat we ook pas over een paar jaar de eerste leerpunten hebben.</p> <p>Start in parallelsporen meer pilots: (1) gebieds-ontwikkelingen, zoals bij paleis Soestdijk; (2) PARK-experimenten 'binnendorps verdichten'; (3) 'Groen groeit mee' en 'Agenda Vitaal Platteland'; (4) het eerstvolgende programma; (5) het allereerste projectbesluit.</p> <p>Bij alle pilots zorgen voor een werkgroep (met twee of drie statenleden) die de doet, zodat we zo snel mogelijk leerpunten op tafel krijgen.</p>	<p>het niet nodig dit in pilotvorm op te pakken.</p>
<p>Schakel een externe procesbegeleider in die met de staten meekijkt en die voortdurend terugkoppelt over de nieuwe rol van PS en over de samenwerking van GS en PS.</p>	<p>Dit is opgenomen onder het beslispunt over de evaluatie van de werkwijze voor programma's.</p>
<p>Is de 'regionale programmering wonen en werken' een buitenbeentje die jaarlijks door de staten wordt vastgesteld?</p>	<p>Nee, dit is in het voorstel een Omgevingswetprogramma dat door GS wordt vastgesteld. Het eerste provinciaal programma wonen en werken heeft de stappen al doorlopen.</p>
<p>Wat is de link leggen tussen het omgevingsgericht werken en de nieuwe werkwijzen? Bijvoorbeeld: hoe gaan we om met de nieuwe Agenda Vitaal Platteland, met het Ontwikkelbeeld van de Regio Amersfoort en met de Regiodeals?</p>	<p>Deze kunnen als programma's gekarakteriseerd worden. Ze zijn ook opgenomen in de tabel bij het statenvoorstel. Het Ontwikkelbeeld is een samenwerkingsprogramma dat door Gemeenteraden en Provinciale Staten wordt vastgesteld.</p>
<p>Las nog een gesprek met alle fracties in over de resterende verschilpunten, nog voor de commissiebehandeling om een zo groot mogelijke consensus te bereiken over het statenvoorstel.</p>	<p>De bespreking in de commissie en de daaropvolgende werksessie waren hiervoor bedoeld. Dit heeft het voorstel ook voldoende duidelijk gemaakt om hierover te besluiten en er mee te starten.</p>

Statenfractie D66

<i>Reactie/ vraag</i>	<i>Antwoord en wijze van verwerken</i>
<p>Hoe verhoudt nadere kaderstelling zich tot de rol van PS op hoofdlijnen? Hoe voorkomen we dat er een eindeloos heen en weer tussen PS en GS ontstaat?</p>	<p>Nadere kaderstelling is bedoeld voor die onderwerpen waar PS nog onvoldoende hoofdlijnen heeft vastgelegd om GS goed haar werk te laten doen.</p>
<p>Hier zit een spanningsveld tussen rollen en absorberen informatie. We moeten onszelf niet overstelpen met gesprekken.</p>	<p>Mede om die reden wordt slechts beperkt voorgesteld om statenbrieven standaard ter bespreking te agenderen. Via de evaluatie kan bekeken worden of dit goed werkt.</p>
<p>Statenleden zijn op zoek naar houvast en naar een wat meer organische besluitvorming. Status in het voorstel en de volgende bespreking voldoende stil bij het waarom.</p>	<p>In het statenvoorstel is de duiding van het waarom van dit voorstel aangevuld ten opzichte van de eerder opgestelde memo's. In de commissiebespreking kan aangegeven worden of dit voldoende is.</p>